

วาทกรรมกรรมาชีพ: มาร์กซ์ ลากอง และเดอเลิซ*

The Proletariat Discourse: Marx, Lacan, and Deleuze

ชญาท์ทัต ศุภชลาศัย¹

Chyatat Supachalasai

chyatats@hotmail.com

Received: 18/08/67 Revised: 28/08/67 Accepted: 30/08/67

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงเอกสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงทฤษฎีการเมือง นามว่า “วาทกรรมกรรมาชีพ” โดยนำเสนอการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่นำไปสู่การนิยามความหมายคำว่ากรรมาชีพขึ้นใหม่ ซึ่งสัมพันธ์กับการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยม โดยผลการวิจัยพบว่าวาทกรรมกรรมาชีพเป็นองค์ความรู้เชิงทฤษฎีการเมืองที่พยายามสร้างความแตกต่างกับมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์อยู่บ้าง ทั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตและต่อยอดบูรณาการศาสตร์ผ่านการสร้างบูรณาการความรู้เชิงทฤษฎีอันประกอบด้วยทฤษฎีการเมือง ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยม โดยทฤษฎีการเมืองในบทความนี้มุ่งศึกษาทฤษฎีการเมืองผ่านงานเขียนต้นฉบับของคาร์ล มาร์กซ์ นักปฏิวัติและนักทฤษฎีมาร์กซิสม์ชาวเยอรมัน และทฤษฎีจิตวิเคราะห์มุ่งศึกษาทฤษฎีการเมืองผ่านงานเขียนต้นฉบับของฌาคส์ ลากอง นักจิตวิเคราะห์และนัก

*บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “วาทกรรมชนชั้นกรรมาชีพ: บทสังเคราะห์ความคิดทางการเมืองของมาร์กซ์ เดอเลิซ และลากอง” (The Proletariat Discourse: The Syntheses of Political Thought of Marx, Deleuze, and Lacan) ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายจ่ายจากรายได้มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเภททุนคณะ โดยคณะรัฐศาสตร์ งบประมาณประจำปี 2566

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปรัชญาชาวฝรั่งเศส รวมทั้งศึกษาทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยมผ่านงานเขียนต้นฉบับของจิลล์ เดอเลซ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ในลักษณะบูรณาการความรู้ของนักคิดทั้ง 3 เข้าด้วยกัน

คำสำคัญ: กรรมาชีพ; มาร์กซ์; ลากอง; เดอเลซ

Abstract

This documentary research article aims to develop a new body of political theoretical knowledge known as "Proletariat Discourse". It aims to redefine the existing concept of the proletariat in political theory, connecting it with emancipation from capitalism. As a result, this new understanding of the proletariat attempts to deviate from classical Marxism and neo-Marxism, aiming to contribute to transdisciplinary science by integrating political theory, psychoanalytic theory, and post-structuralism theory. The proposed "Proletariat Discourse" is formed through an examination and integration of knowledge among the study of political theory through the original writings of Karl Marx, a German revolutionary and Marxist theorist, as well as the study of psychoanalytic theory through the original writings of Jacques Lacan, a French psychoanalyst and philosopher, and also the study of post-structuralist theory through the original writings of Gilles Deleuze, a French philosopher.

Keywords: proletariat; Marx; Lacan; Deleuze

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา วรรณกรรมทางวิชาการที่สะท้อนการปรับใช้จิตวิเคราะห์ของลากองและทฤษฎีวิพากษ์เพื่อการศึกษาการเมืองเชิงโต้กลับอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระแสธารฝ่ายซ้ายแบบมาร์กซิสต์มีจำนวนเพิ่มขึ้น เช่น งานเขียนของ สลาวอย ชิเซค (Slavoj Žižek) (Žižek 2022, 2014) ทอดด์ แมคโกวาน (Todd McGowan) (McGowan 2016, 2013) ซาโม ทอมซิค (Samo Tomšič) (Tomšič 2019, 2015) และ สรวิต ชัยนาม (2567, 2565) เป็นต้น หากพิจารณาในแง่ของการวิจัย สามารถกล่าวได้ว่าวรรณกรรมทางวิชาการดังกล่าวสะท้อนช่องว่างการวิจัย (Research Gap) โดยระบุถึงความเป็นไปได้ของการศึกษาทฤษฎีในลักษณะข้ามศาสตร์ เนื่องด้วยเป็นการศึกษาทฤษฎีมาร์กซิสต์ที่เป็นพหุพจน์โดยมีบูรณาการร่วมกับทฤษฎีวิพากษ์อื่นๆ เช่น จิตวิเคราะห์ของลากอง เป็นต้น มากกว่าเป็นการศึกษาทฤษฎีมาร์กซิสต์ในลักษณะที่เป็นเอกพจน์โดยปราศจากการบูรณาการศาสตร์

ด้วยประวัติศาสตร์การศึกษาข้างต้น บทความวิจัยฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตองค์ความรู้เชิงทฤษฎีการเมืองว่าด้วยวาทกรรมกรรมาชีพ (The Proletariat Discourse) องค์ความรู้ดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้วิจัยย้อนกลับไปศึกษางานเขียนต้นฉบับในศตวรรษที่ 19 ของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ว่าด้วยการเมืองของกรรมาชีพโดยประกอบเข้ากับมโนทัศน์สำคัญที่คิดค้นโดยฌาคส์ ลากอง (Jacques Lacan) และจิลส์ เดอเลิซ (Gilles Deleuze) โดยกล่าวเช่นนี้ได้ว่า ความจริงแล้ว มโนทัศน์ของลากองที่คิดค้นในช่วงกลางถึงปลายศตวรรษที่ 20 มีหลากหลาย แต่เฉพาะมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยมองว่าเหมาะสมในลักษณะสามารถประกอบรวมกับการเมืองของกรรมาชีพในแนวทางของ

มาร์กซ์ประกอบด้วยมโนทัศน์เรื่อง “ฮิสทีเรีย (Hysteria)” “ความแปลกแยกใน
ธรรมชาติมนุษย์ (Alienation)” และ “เอ็นจอยเมนต์ (Enjoyment)” ทั้งนี้ ฮิสทีเรีย
หมายถึง การปะทุของความปรารถนาอันเก็บกด ความปรารถนาที่ก้าวข้าม
เงื่อนไขของสังคมสมัยใหม่ สะท้อนถึงความปรารถนาที่เปิดกว้างกว่าการปิดล้อม
โดยสังคมสมัยใหม่ (Lacan 2020, p.317) ความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์
หมายถึง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่ขัดแย้งต่อสำนักู้และ
เจตนารมณ์ของมนุษย์ ส่งผลให้มนุษย์กลายเป็นความปรารถนาของผู้อื่น
มากกว่าเป็นตัวตนของตนเอง (Marx 1993, p.162; Lacan 2006b, p.25) และ
เอ็นจอยเมนต์ หมายถึง ภาพลักษณ์แห่งการกระทำของมนุษย์ที่ล่องละเมียดกติกาก
สังคม โดยมีความขาดพร่อง (Lack) เป็นองค์ประกอบในการกระทำที่ไม่อาจ
หยุดยั้งได้ ในเมื่อมีการก้าวล่วงสังคมจนอาจเป็นภัยต่อตนเองและผู้อื่น เอ็นจอย
เมนต์จึงมีความเจ็บปวดดำรงร่วมกับความพึงพอใจในเวลาเดียวกัน (Lacan
1992, p.184; สรวิต 2565, หน้า 73-74)

ด้วยใจความคล้ายคลึงกันกับข้อความข้างต้น กล่าวต่อไปได้ว่า มโนทัศน์
ของเดอเลซที่คิดค้นในช่วงกลางถึงปลายศตวรรษที่ 20 มีความหลากหลาย
เช่นกัน แต่เฉพาะมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเหมาะสมในลักษณะที่สามารถ
ประกอบรวมกับการเมืองของกรรมาชีพในแนวทางของมาร์กซ์และจิตวิเคราะห์
ของลากองได้ คือ มโนทัศน์เรื่อง “การสลายเส้นแบ่งและการลากเส้นแบ่งใหม่
(Deterritorialization and Reterritorialization)” “พเนจรนิยม (Nomads)” และ
มโนทัศน์เรื่อง “เครื่องจักรสงคราม (War Machine)” ทั้งนี้ มโนทัศน์เกี่ยวกับการ
สลายเส้นแบ่งและการลากเส้นแบ่งใหม่ แสดงให้เห็นถึงชีวิตว่าด้วยการก้าวข้าม
พื้นที่เดิมอันเคยชินของมนุษย์ เพื่อพบพานพลังชีวิตอื่นในพื้นที่ใหม่ พร้อมกันนั้น

ก็สามารถดำเนินการร่วมกันเป็นขุมพลังในลักษณะทำลายระบบอำนาจได้ (Deleuze and Guattari 2004, pp.133-156) ในส่วนของมโนทัศน์เกี่ยวกับพเนจรนิยมนั้น แสดงให้เห็นถึงข้อขัดแย้งหรือตัวตนของมนุษย์ที่ดำเนินการอย่างไร้รากลและเปี่ยมด้วยความปรารถนาในตัวของมันเอง (Deleuze and Guattari 2004, pp.133-156) และมโนทัศน์เรื่องเครื่องจักรสงครามมักสะท้อนถึงการพัดไปไหลเข้าหากันของคนพเนจรเพื่อการเปลี่ยนแปลงตัวตนและความคิดเดิมของมนุษย์ที่พึ่งพาความสัมพันธ์ฉันท์มิตร หมายถึง ท่ามกลางการต่อสู้กับอำนาจนิยม การต่อสู้ที่กินเวลายาวนาน ซึ่งอาจจบลงที่ชัยชนะหรือไม่ก็ได้ (Deleuze and Guattari 2004, p.398)

ผลลัพธ์จากการประมวลใจความข้างต้นทั้งหมดตกกลายเป็นการสังเคราะห์ห้องค์ความรู้เชิงทฤษฎีการเมืองภายใต้นามว่า “วาทกรรมกรรมาชีพ” ซึ่งสะท้อนองค์ความรู้เชิงบูรณาการศาสตร์ หนึ่ง หากพิจารณาในเชิงข้อเท็จจริง กล่าวได้ว่าปรากฏการณ์การเมืองของกรรมาชีพไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่นับเป็นประเด็นปัญหาของหลายๆ รัฐในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โดยพิจารณาจากการเคลื่อนไหวและการประท้วงของกรรมาชีพในประเด็นที่ได้รับผลกระทบจากมูลเหตุความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ มีกระแสการชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งการเรียกร้องเรื่องค่าแรงและความไม่เป็นธรรมในระบบเศรษฐกิจในหลายประเทศ เช่น อีฟกานีสถาน ซิลี ศรีลังกา สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สเปน และไทย เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวจึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแสดงทางการเมืองอย่างชนชั้นกรรมาชีพในบริบททางการเมือง

การสร้างวาทกรรมกรมาซีฟในบทความวิจัยนี้จำเป็นต้องชี้ให้เห็นถึง ปมปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องต่างๆ ปมปัญหาสำคัญแรกเริ่มอยู่ที่การทำความเข้าใจความหมายของคำว่าวาทกรรม โดยมากแล้ว ความหมายของวาทกรรม มีแนวโน้มถูกมองในแง่ลบ เนื่องด้วยมีแนวโน้มเป็นการครอบงำความคิด วาทกรรมจึงเป็นเพียงองค์ความรู้ที่ทำหน้าที่เป็นภาพแทนความจริงเท่านั้น การแยกแยะระหว่างความรู้และความจริงภายใต้การดำเนินงานของวาทกรรมจึงมัก ดำเนินการด้วยความระมัดระวัง กล่าวคือนิยมทำการแยกแยะออกเป็น 2 ประการด้วยความตั้งใจ ดังนี้ (1) ความจริงที่เป็นจริง หรือ ความจริงที่ไม่ขึ้นตรงต่อ วาทกรรม (2) ความจริงตามที่วาทกรรมเสนอ หรือ ความจริงที่ขึ้นตรงต่อวาทกรรม โดยวาทกรรมจงใจมอบหมายให้เป็นชุดความรู้ จะเห็นว่า ทั้ง 2 มิติดังกล่าว แยกจากกัน ไม่ขึ้นตรงกันแต่แรก ความหมายของวาทกรรมตามนัยยะที่กล่าวมา เช่นนี้ เป็นวาทกรรมตามแนวทางของฟูโกต์ (Foucauldian Approach) แนวทางที่ปมเพาะการวิเคราะห์วาทกรรมผ่านความสัมพันธ์ที่ทั้งลงรอยและไม่ลงรอย ระหว่างความรู้และความจริง ความลงรอยและไม่ลงรอยดังกล่าวสะท้อนการ ดำเนินงานทั้งหมดภายในตัววาทกรรมในแนวทางของฟูโกต์ (Foucault 2002, p.67)

อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจเรื่องวาทกรรมไม่ได้มีเฉพาะแนวทางของฟูโกต์เท่านั้น วาทกรรมก่อบรรดาข้อเสนอลงถึงแนวทางการศึกษาหลากหลาย แนวทาง บทความวิจัยฉบับนี้มีได้อาศัยแนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมตามแนวทางของฟูโกต์ เนื่องด้วยการพึงพาแนวทางของฟูโกต์ขาดความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทความวิจัย แม้ว่าแนวทางวิเคราะห์วาทกรรมของฟูโกต์

ได้รับความนิยมนพอสมควร แต่เป็นแนวทางที่มีช่องว่างกับจิตวิเคราะห์และไม่สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ของงานวิจัยมากนัก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกหยิบยกความหมายของวาทกรรมตามแนวทางของลากอง (Lacanian Approach) หนึ่งในแนวทางสำคัญของจิตวิเคราะห์ โดยภายใต้แนวทางของลากอง วาทกรรมมิได้หมายถึงการครอบงำความคิด วาทกรรมมิได้หมายถึงชุดความคิดที่เข้าทดแทนความจริงเหมือนแนวทางของฟูโกต์ หากแต่วาทกรรมสะท้อนกิจกรรมของภาษา สะท้อนบทบาทของภาษาในการสถาปนาความสัมพันธ์ทางสังคมชุดหนึ่ง โดยความสัมพันธ์ก่อตัวในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น ภายในครอบครัว ภายในสถาบันบำบัด ภายในการประชุมทางการเมือง ภายในสถานที่ทำงาน ภายในสถานศึกษา เป็นต้น อนึ่ง ลากองแตกต่างกับฟูโกต์ เนื่องด้วยลากองได้จำแนกวาทกรรมเพื่อวิเคราะห์การทำงานของความสัมพันธ์ทางสังคมทุกรูปแบบออกเป็นวาทกรรม 4 วาทกรรม (Lacan 2007, pp.29-38) มีรายละเอียด ดังนี้

(1) *วาทกรรมมาสเตอร์ (Master Discourse)* สะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมทุกความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยพื้นฐานหลักคือ เจ้านายและบ่าว (Master and Slave) หมายถึงบทบาทของเจ้านายในการดำเนินการความคิดชุดหนึ่ง โดยเจ้านายทำหน้าที่ผลิตความคิดชุดหนึ่งขึ้น พวกเขาออกแบบความคิดขึ้นเพื่อส่งมอบให้กับบ่าว บ่าวรับทราบเข้าใจ ปฏิบัติตามโดยปราศจากการแข็งข้อ ส่วนวิภาษวิธีหรือการโต้แย้งจากบ่าวย่อมเผชิญกับการต่อสู้ดิ้นรนในลักษณะตอบโต้จากฝั่งวาทกรรมเจ้านาย ส่งผลให้การโต้แย้งจากบ่าวกลายเป็นความสงบ

(2) *วาทกรรมมหาวิทยาลัย (University Discourse)* หมายถึง การเผยแพร่ความคิดของวาทกรรมมาสเตอร์ออกสู่สังคม สะท้อนการส่งมอบความรู้

ของวาทกรรมมาสเตอร์โดยอาศัยพลังของสถาบันสังคมอันหลากหลาย เช่น สถานศึกษา สถานที่ราชการ สัญลักษณ์ ผลผลิตทางวัฒนธรรม เป็นต้น เพื่อให้วาทกรรมมาสเตอร์เกิดความรับรู้ทั่วไป กลายเป็นการทำงานของความรู้ที่ทั้งสังคมโดยพลังของวาทกรรมมาสเตอร์ร่วมกับวาทกรรมมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม ภายใต้วาทกรรมมหาวิทยาลัย วาทกรรมมาสเตอร์ยิ่งทวีความเข้มข้นขึ้น ส่งผลให้ความปรารถนาของบ่าวหรือของมนุษย์ผู้ไม่ใช่ระดับเจ้านายเผชิญกับกระบวนการทางสังคมที่เป็นปัจจัยในการรื้อถอนความปรารถนา ตัดความปรารถนา จนกลายเป็นความขาดพร่องในที่สุด

(3) *วาทกรรมฮิสทีเรีย (Hysteria Discourse)* หมายถึง วาทกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติเสกการจำยอมหรือจำนนภายใต้วาทกรรมมาสเตอร์และวาทกรรมมหาวิทยาลัย เนื่องด้วยทั้ง 2 วาทกรรมมีแนวโน้มทำหน้าที่เป็นสัญญาณของความรู้ ความคิด และเป็นความปรารถนาของผู้อื่น ฮิสทีเรียจึงรู้สึกอึดอัด เกิดโรคทางจิต พัฒนากลายเป็นโรคทางใจระยะยาวขึ้น มนุษย์รู้สึกขาดความเป็นตัวของตนเอง เนื่องด้วยเผชิญกับการถูกตัดความปรารถนาและความเก็บกดอย่างต่อเนื่องยาวนาน ฮิสทีเรียจึงขบถต่อวาทกรรมมาสเตอร์และวาทกรรมมหาวิทยาลัยด้วยคำถามว่า *ข้าพเจ้าคือใครกันแน่ต่อพวกท่าน* คำถามนี้ของฮิสทีเรียต่อต้านวาทกรรมมาสเตอร์และวาทกรรมมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ฮิสทีเรียจึงใจมอบคำตอบที่ชัดเจนให้แก่ตนเอง ตลอดจนระบุตำแหน่งตัวตนทางความคิดที่เป็นตัวของตนเอง โดยปฏิเสกที่จะจำยอมหรือจำนนเข้าด้วยความปรารถนาของผู้อื่น กล่าวได้ว่าการเป็นขบถของฮิสทีเรียต่อวาทกรรมมาสเตอร์และวาทกรรมมหาวิทยาลัย คือ เอ็นจอยเมนต์ และในเวลาเดียวกันคือความพยายามต่อการขัด

ขึ้นต่อความแปลกแยกในธรรมชาติของตนเองอันเกิดจากวาทกรรมมาสเตอร์และวาทกรรมมหาวิทยาลัยเช่นกัน

(4) *วาทกรรมนักวิเคราะห์ (Analyst Discourse)* หมายถึงวาทกรรมที่ดำเนินงานโดยนักวิเคราะห์หรือนักจิตบำบัด โดยนักวิเคราะห์หรือนักบำบัดคือผู้พยายามทำความเข้าใจปมปัญหาทางจิตของฮิสทีเรีย โดยเฉพาะความเก็บกดอันเกิดจากความขาด นักวิเคราะห์ระบุสาเหตุ ตลอดจนแสวงหาความคิดที่หลบซ่อนอยู่ภายในใจของมนุษย์ ความคิดเหล่านั้นก็คือความคิดที่ฝังอยู่ภายในจิตไร้สำนึก หมายถึงความคิดบางอย่างที่ไหลเวียนอยู่ในตัวมนุษย์ โดยที่มนุษย์ไม่รู้ตัว เนื่องด้วยความคิดเหล่านั้นเป็นความคิดที่ไม่ดำรงร่วมกับความคิดแบบกระแสหลัก หรือความคิดที่ดำเนินงานไว้แล้วโดยวาทกรรมมาสเตอร์และวาทกรรมมหาวิทยาลัย ความคิดของฮิสทีเรียและผู้เผชิญโรคทางจิตคือสิ่งที่นักวิเคราะห์พึงปรารถนาในการระบุความคิดที่หลบซ่อนเหล่านั้นออกมาอย่างชัดเจน

หากพิจารณาด้วยแนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมของลากองทั้ง 4 วาทกรรม ตามที่กล่าวข้างต้น สามารถระบุได้ว่าวาทกรรมกรมาชีพสอดคล้องกับวาทกรรมฮิสทีเรีย เนื่องจากฮิสทีเรียสะท้อนถึงตำแหน่งทางความคิดที่กรมาชีพเป็นตัวของตนเอง ปฏิเสธที่จะจำยอมหรือจำนนเข้ากับความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น ทุนนิยม เป็นต้น เนื่องด้วยทุนนิยมดำเนินการผ่านวาทกรรมมาสเตอร์และวาทกรรมมหาวิทยาลัย ตามด้วยข้อพิจารณาว่าฮิสทีเรียของลากอง คือเอ็นจอยเมนต์ กอปรกับเป็นการต่อต้านความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของตนเอง ฮิสทีเรียของลากองจึงสอดคล้องกับกรมาชีพในแนวทางของมาร์กซ์ที่ในเชิงการเมืองแน่นอนว่าปฏิเสธทุนนิยม ดังนั้น ในบรรดาวาทกรรมทั้ง 4 ของลากอง ฮิสทีเรียจึงเหมาะสมที่สุด ในแง่ของการนำมาขบคิดเข้ากับการเมืองของ

กรรมาชีพตามที่ชนะของมาร์กซ์ และในเวลาเดียวกัน กล่าวได้ว่าอิสทีเรียของ ลากองก็เหมาะสมที่สุดเช่นกันที่จะผสมเข้ากับความคิดของเดอเลิซว่าด้วย พหุนิยมและเครื่องจักรสงคราม ทั้งหมดนี้คือบูรณาการความรู้สำคัญของ วาทกรรมกรรมาชีพ ผ่านความคิดของ มาร์กซ์ ลากอง และเดอเลิซ ตามรายละเอียด ในเนื้อหาส่วนถัดไปว่าด้วยผลการวิจัยและอภิปรายผล

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยคัดเลือกเอกสารด้วยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารที่สอดคล้องกับข้อเสนองานวิจัย เนื่องด้วยเป็นงานวิจัยเชิงทฤษฎี การเมืองในลักษณะบูรณาการข้ามศาสตร์เข้ากับจิตวิเคราะห์และปรัชญาหลัง โครงสร้างนิยม ผู้วิจัยจึงไม่ได้ดำเนินการวิจัยเชิงประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หมายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงสถิติ การอภิปรายผลผลลัพธ์ ตลอดจนการสรุปความ หากแต่เน้นการเก็บข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการ เช่น บทความวิชาการ หนังสือ และตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการตีความตัวบทใน แนวทางของการอ่านปรัชญา อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยเอกสารทางวิชาการ จำนวนหนึ่งเป็นภาษาต่างประเทศ การตรวจสอบข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนการตีความงานเขียนด้วยทัศนะที่แตกต่างจากตัวผู้วิจัยจึงเป็นเรื่อง จำเป็น โดยงานวิจัยฉบับนี้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนหนึ่ง ซึ่งได้ให้คำแนะนำการตีความ ตลอดจนได้ทำการตรวจสอบความ

ถูกต้องของเนื้อหาในเบื้องต้นแล้ว ในอีกแง่หนึ่ง สามารถกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนว่าการดำเนินวิธีวิจัยของงานวิจัยฉบับนี้เริ่มต้นด้วย (1) การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (2) ดำเนินการการอ่านตีความตีบทของนักคิดจากงานต้นฉบับของนักคิด (3) เชื่อมโยงตีบทระหว่างนักคิดเข้าด้วยกัน (4) ได้รับผลลัพธ์จากการเชื่อมโยงเพื่อทำการอภิปรายผลในรูปของบูรณาการศาสตร์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมุ่งนำเสนอองค์ความรู้เชิงทฤษฎีในแง่ของบูรณาการศาสตร์ผ่านมุมมองของนักคิดทั้ง 3 คน โดยองค์ความรู้ดังกล่าวใช้ชื่อว่าวาทกรรมกรรมาชีพ องค์ความรู้ที่สะท้อนความเป็นไปได้ของการหลอมรวมความคิดแบบมาร์กซิสม์ จิตวิเคราะห์ และปรัชญาหลังโครงสร้างนิยม

ผลการวิจัยพบความเป็นไปได้เกี่ยวกับนิยามความหมายใหม่เกี่ยวกับกรรมาชีพทั้งในแง่ของการดำรงอยู่ การเมือง และชีวิต นิยามเกี่ยวกับกรรมาชีพในงานวิจัยฉบับนี้มีความแตกต่างจากนิยามโดยมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์ กรรมาชีพสะท้อนความเป็นอิสระที่เรีย มีการจัดคำถามเกี่ยวกับความแปลกแยกในธรรมชาติของตนเอง ตลอดจนเปี่ยมด้วยการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สะท้อนถึงเอ็นจอยเมนต์ของกรรมาชีพ

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยและผลการวิจัย การอภิปรายผลประกอบด้วยทั้งหมด 5 ประการ ดังต่อไปนี้

- (1) นิยามความหมายใหม่เกี่ยวกับกรรมาชีพ: การดำรงอยู่ การเมือง และชีวิต
- (2) ความแตกต่างจากมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์
- (3) กรรมาชีพและฮิสทีเรีย
- (4) กรรมาชีพและความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์
- (5) กรรมาชีพและวิภาววิธีของเอ็นจอยเมนต์

อภิปรายผล 1: นิยามความหมายใหม่เกี่ยวกับกรรมาชีพ: การดำรงอยู่ การเมือง และชีวิต

เนื่องด้วยวรรณกรรมทางวิชาการที่ผ่านมานิยมผลิตแนวทางการศึกษากรรมาชีพผ่านแง่มุมเชิงกฎหมาย (ศรัณย์ 2564, ภาสกร 2564) เชียงสังคมวิทยา (ลัดดาและพจนนา 2561, ฮาเกน 2552) เชียงประวัติศาสตร์ (วิชัย 2559) เชียงเศรษฐศาสตร์การเมือง (นิภาพรรณ 2564, ศรัญญาและวงอร 2564) เชียงนิเทศศาสตร์ (Dyer-Witheford 2015) และเชิงนักเคลื่อนไหว (นภาพร 2561) ยังขาดบูรณาการศาสตร์เข้ากับจิตวิเคราะห์ของลากองและหลังโครงสร้างนิยมของเดอเลิซ ส่งผลให้การนิยามหรือการทำความเข้าใจกรรมาชีพยังติดในกรอบความหมายเดิม หมายถึงแรงงานผู้ปราศจากปัจจัยการผลิต ผู้ต้องนำเอาแรงงานของตนเองไปขายในระบบการผลิตแบบทุนนิยมเพื่อแลกมากับค่าแรงในระดับพอประทังชีวิต

ถึงแม้ว่านิยามความหมายเดิมตามที่กล่าวมายังคงสะท้อนปรากฏการณ์ในปัจจุบันได้ อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยเสริมว่าการนิยามดังกล่าวอาจขาดการวิเคราะห์ในประเด็นคำถาม 3 ประการที่มีความสำคัญในแง่ของจิตวิเคราะห์ นั่นคือ คำถามที่หนึ่ง เหตุใดกรรมมาชีพยังคงผลิตซ้ำโลกทุนนิยมอยู่ตลอด หรือกล่าวให้ชัดกว่านั้น คือเจตย์สำคัญแรกเริ่มที่ต้องวิเคราะห์ให้ขาด ก็คือแม้ว่าโลกทุนนิยมจะเปี่ยมด้วยด้านที่เป็นอันตราย หมายถึงด้านแห่งการกดขี่ขูดรีดและเอารัดเอาเปรียบ แต่เหตุใดกรรมมาชีพจึงพร้อมผลิตซ้ำโลกทุนนิยมต่อไปราวกับไม่มีเรื่องเลวร้ายใดเกิดขึ้น และคำถามที่สอง เหตุใดกรรมมาชีพจึงเลิกผลิตซ้ำโลกทุนนิยมในเวลาต่อมา และหันมาสร้างการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากโลกทุนนิยม และปิดท้ายด้วยคำถามที่สาม คุณลักษณะของการเมืองของกรรมมาชีพเพื่อปลดปล่อยจากโลกทุนนิยมที่แตกต่างจากอดีตควรมีลักษณะอย่างไร หรือมีชีวิตเป็นแบบใด ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบคำถามสำคัญข้างต้น บทความวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษานิยามกรรมมาชีพและเสนอนิยามใหม่เกี่ยวกับกรรมมาชีพ ดังนี้

กรรมมาชีพ หมายถึง มวลแห่งพลังชีวิตมนุษย์ที่สัมพันธ์กับโลกทุนนิยม โดยแรกเริ่มเดิมทีพลังชีวิตดังกล่าวมีเหตุให้พลัดตกอยู่ในหลุมพรางแห่งการผลิตซ้ำโลกทุนนิยม ในแง่นี้ โลกทุนนิยมโดยเนื้อแท้คือโลกแห่งการแสวงหากำไรอย่างต่อเนื่อง โดยพึ่งพาระบบตลาดและการเงินของชนชั้นนายทุน และโลกที่โดยเนื้อแท้คือการกดขี่หรือเอารัดเอาเปรียบมนุษย์รวมถึงสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สัตว์ มหาสมุทร พืช ต้นไม้ พื้นดิน เป็นต้น ทว่าการทำความเข้าใจโลกทุนนิยมตามความหมายเพียงที่กล่าวไปนั้นนับว่าไม่เพียงพอ เนื่องด้วยทุนนิยมยังหมายถึงโลกที่ประกอบภาพลวงตาชุดหนึ่งเพื่อกดทับความชั่วร้ายที่อุบัติขึ้นมา โดยเนื้อแท้ทั้งหมด กล่าวคือ ทุนนิยมอุปโลกน์ภาพลวงตาว่าเป็นโลกที่สามารถ

บันดาลความพึงพอใจอันเป็นที่สุดให้กับทุกคน มายาแห่งการอุปโลกน์นี้ส่งผลให้เกิดความเชื่อแบบคลาดเคลื่อนต่อกรรมาชีพว่าการสมัครใจเป็นแรงงานให้กับโลกทุนนิยมคือความพึงพอใจอันทรงเกียรติ อันเป็นคุณค่าที่สูงสุดในชีวิตของตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คู่ขนานกันไปกับเนื้อหาของทุนนิยมตามที่กล่าวแล้ว ทุนนิยม คือ กลไกของโลกเสมือนจริงที่ก่อความรู้สึกลวงตาขึ้นมาว่าการเป็นแรงงานของกรรมาชีพให้กับโลกทุนนิยมคือคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิตของกรรมาชีพ รวมถึงลวงให้กรรมาชีพเกิดความรู้สึกเป็นเกียรติ ว่าการทำงานให้กับโลกทุนนิยมเท่านั้นคือการดำรงอยู่อันน่าพึงประสงค์ ส่วนการไม่มีงานทำ การตกงาน ตลอดจนความรู้สึกหมดไฟในการทำงาน คือการดำรงอยู่แบบขาดพร่องต่อทุนนิยม กลายเป็นการดำรงอยู่ที่ไม่พึงประสงค์ ไร้ความหมายและไร้คุณค่าต่อการดำเนินชีวิตในฐานะมนุษย์ ความน่าพึงประสงค์จึงเป็นไปในแง่ของการดำรงร่วมของกรรมาชีพภายใต้ทุนนิยมอย่างลงตัว ความพึงประสงค์ในมิตินี้จึงเป็นเรื่องของมิติทางจิตใจ ไม่ใช่มิติเฉพาะเชิงรูปธรรมของการได้รับค่าแรงของกรรมาชีพทุกคน รวมถึงการเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งและการมีหน้าตาทางสังคมของกรรมาชีพในบางรายเท่านั้น หากแต่เป็นความอึดเอมใจและความพึงพอใจอันสูงค่าผ่านการอุทิศตนของกรรมาชีพให้กับองค์กรของตนเอง คนอื่นๆ ในสังคมครอบครัว รวมถึงเพื่อเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

จากการที่ทุนนิยมเคลือบภาพลวงตาเพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจอันเป็นที่สุดแก่กรรมาชีพ จึงกล่าวต่อได้ว่าภาพลวงตาเหล่านั้นคือแฟนตาซี (Fantasy) ของทุนนิยมที่กระทำต่อกรรมาชีพ โดยความหมายของมโนทัศน์เกี่ยวกับแฟนตาซีในทางจิตวิเคราะห์ของลากรอง หมายถึง ความปรารถนาที่ส่งผลให้มนุษย์ไม่อาจพบเผชิญกับตัวตนหรือความคิดที่แท้จริงของพวกเขาได้

แฟนตาซีจึงเป็นความปรารถนาที่เป็นอื่นต่อตัวมนุษย์ หมายถึงความปรารถนาที่ถูกออกแบบไว้อย่างเสรีจรรยาภายใต้ระเบียบแบบแผนของการดำรงชีวิต เพื่อให้มนุษย์เจริญรอยตามร่องรอยความปรารถนาของผู้อื่นโดยไม่ฝืนขัด จนมนุษย์พลาดที่จะค้นพบความปรารถนาที่แท้จริงของตนเอง ความปรารถนาที่แท้จริงจึงกลายเป็นความขาดพร่องขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เนื่องด้วยภายใต้อาณาจักรแห่งแฟนตาซีที่ทุกสิ่งอย่างถูกออกแบบอย่างเสรีจรรยาแบบลวงตา แฟนตาซีทั้งบดบัง ทั้งพามนุษย์หลงทาง ตลอดจนส่งผลให้มนุษย์ไม่อาจพบตัวตนที่แท้จริงภายในตนเองได้ แฟนตาซีส่งผลให้มนุษย์ยอมรับความปรารถนาที่ระเบียบแห่งการดำเนินชีวิตออกแบบขึ้น ความปรารถนาที่ไม่ใช่ตัวตนของพวกเขาอย่างแท้จริง จนพวกเขาไม่อาจค้นพบแก่นแห่งชีวิตที่แท้จริงของตนเองได้ (Lacan 1966, pp.1-39)

สำหรับผลกระทบที่มีต่อกรรมาชีพ กล่าวได้ว่า แฟนตาซีทุนนิยมในฐานะโลกแห่งความพึงพอใจอันเป็นที่สุดส่งผลให้กรรมาชีพปรารถนาเป็นมวลชีวิตเพื่ออุทิศตนเพื่อผลิตซ้ำและค้าจุนโลกทุนนิยม ตลอดจนสามารถมองข้ามเนื้อแท้ของทุนนิยมที่สร้างมหันตภัยในที่สุด กลไกแฟนตาซีทุนนิยมส่งผลให้กรรมาชีพจมหายและดำดิ่งลงไปในความผิดพลาด พวกเขาจมหายลงไปในความคิดว่าทุนนิยมคือโลกแห่งความพึงพอใจอันเป็นที่สุด เนื่องด้วยพวกเขาถูกเคลือบความคิดไว้เช่นนั้น พวกเขาจึงจมดิ่งชนิดหายลงไปกับความคิดที่ว่ากำลังแรงงานของพวกเขามีคุณค่าต่อโลกทุนนิยม ในเมื่อการทำงานให้กับทุนนิยมคือคุณค่าแห่งชีวิต จึงเห็นได้ว่ากลไกแฟนตาซีคือกลไกที่ส่งผลให้มนุษย์ หรือในที่นี้คือกรรมาชีพ ขาดพร่องต่อการค้นหาตัวตนที่แท้จริงนอกเหนือจากการทำงานให้กับทุนนิยม และส่งผลต่อความเข้าใจผิดของกรรมาชีพ โดยกรรมาชีพคิดไปว่า

อรรถประโยชน์ของพวกเขาเป็นได้เพียงแค่แรงงานหรือเครื่องมือตัวหนึ่งเพื่อคุณนิยามเท่านั้น ด้วยการทำงานของแฟนตาซีที่ตนนิยามส่งผลให้กรรมาชีพหลบลินทรอย่างไม่ได้สติในโลกที่ตนนิยามที่ด้วยเนื้อแท้ก่อกำหนดภัยอย่างต่อเนื่อง

เมื่อถึงวันเวลาที่กรรมาชีพค้นพบข้อความจริงที่ว่าโลกที่ตนนิยามแท้จริงแล้วคือโลกที่ผิดพลาดและเปี่ยมด้วยความย้อนแย้งแต่แรก ตนนิยามไม่อาจบันดาลความพึงพอใจอันเป็นที่สุดได้จริง ชีวิตของกรรมาชีพไม่ได้พัฒนาขึ้นร่างกายของกรรมาชีพแบกรับความโกรธ ความเศร้า ความทนทุกข์ ความเก็บกด เป็นต้น ผังไว้ในจิตเบื้องลึกที่สุดของพวกเขา กอปรกับตนนิยามคือมหันตภัยอย่างต่อเนื่อง วันเวลาดังกล่าวนั้นคือวันที่แฟนตาซีที่ตนนิยามเคลือบไว้พังทลายลง กรรมาชีพจะแปรสภาพจากร่างกายได้บงการภายใต้ตนนิยามเป็นร่างกายที่ไม่จำยอมกับโลกที่ตนนิยาม กรรมาชีพแปรสภาพเป็นฮิสทีเรีย หมายถึงพวกเขาเริ่มถอนตนเองออกจากธรรมชาติที่ผิดพลาดโดยโลกที่ตนนิยามที่บิดเบือนธรรมชาติที่แท้จริงในตัวตนของพวกเขา และพวกเขาตระหนักว่าเอ็นจอยเมนต์ของพวกเขาคือการเมืองปลดปล่อยจากตนนิยาม หมายถึงพวกเขาสถาปนาการเมืองที่เล็กผลิตซ้ำตนนิยามและไม่จำยอมภายใต้โลกที่ตนนิยาม จนกล่าวได้ว่าแม้ว่ากรรมาชีพเริ่มต้นความเข้าใจต่อตัวตนของตนเองในฐานะอีโก้ (Ego) หมายถึงตัวตนที่ผิดพลาด ความผิดพลาดนี้เกิดจากตัวตนของกรรมาชีพถูกออกแบบและเกิดอาการการคล้อยตามโลกที่ตนนิยาม แต่ต่อมาพวกเขาก็ค้นพบตัวตนที่แท้จริงของตนเอง หมายถึงตัวตนทางความคิดหรืออีกนัยหนึ่งก็คือซัพเจกทางการเมือง (Political Subject) ของกรรมาชีพที่ตัวตนดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อปลดปล่อยความผิดพลาดของอีโก้ พร้อมกันกับความพยายามในการปลดปล่อยจากโลกที่ตนนิยามโดยพร้อมเพรียงกัน

ความเป็นซ้ำเจตทางการเมืองของกรรมาชีพสะท้อนถึงการบอกเลิกอิ
ก้าอันลัมเหลวที่หล่อหลอมขึ้นโดยแฟนตาซีแห่งทุนนิยม การดำรงอยู่ของ
กรรมาชีพที่ขั้บตันการเมืองเพื่อการปลดปล่อยอาจไม่ได้เกิดจากอุดมการณ์ที่
ยิ่งใหญ่และสูงส่ง หากแต่มันสะท้อนสิ่งที่เรียบง่ายกว่านั้น นั่นคือ มวลแห่งความ
เจ็บปวดภายในจิตที่กรรมาชีพสะสมมาโดยตลอดจนกระทั่งระเบิดออกมา ในแง่
การดำรงอยู่ของกรรมาชีพและการเมืองของกรรมาชีพสะท้อนฮิสทีเรีย สะท้อนถึง
สำนึกในธรรมชาติของตนเอง และสะท้อนถึงเอ็นจอยเมนต์เพื่อการปลดปล่อย
จากทุนนิยม เหตุผลทั้งหมดเหล่านี้ไม่ได้บ่งให้เห็นถึงโครงสร้างความขัดแย้งทาง
ชนชั้นระหว่างชนชั้นนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพในแบบมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและ
นีโอมาร์กซิสม์เท่านั้น หากแต่สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของความขัดแย้งในแง่
ของความคิดทางการเมืองภายในขบวนการของชนชั้นกรรมาชีพเสียเอง
กล่าวคือเกิดสงครามความขัดแย้งทางความคิดระหว่างกรรมาชีพฮิสทีเรีย
(Hysterical Proletariat) หมายถึงกรรมาชีพที่สามารถทะลวงผ่านแฟนตาซีแห่ง
โลกทุนนิยมตามที่กล่าวแล้วข้างต้น กรรมาชีพฮิสทีเรีย คือ ซ้ำเจตทางการเมือง
ที่ปรารถนาต่อสู้กับทุนนิยมและเลิกผลิตซ้ำโลกทุนนิยม แนนอนว่าฮิสทีเรียใน
แนวทางของลากองคือกรรมาชีพในแนวทางของมาร์กซ์ที่ปรารถนาปลดปล่อย
จากทุนนิยม โดยมองว่าเป็นสำนึกถึงธรรมชาติแห่งความปรารถนาในตนเองและ
เป็นเอ็นจอยเมนต์ของตนเอง โดยกิจกรรมการต่อสู้ทางการเมืองของกรรมาชีพ
ฮิสทีเรียไม่จำเป็นต้องพึ่งพาพรรคการเมืองคอมมิวนิสต์ที่ลัมเหลวในอดีต หากแต่
กรรมาชีพฮิสทีเรียประกอบตนขึ้นเป็นเครื่องจักรสงครามและคนพเนจรใน
แนวทางของเดอเลซ โดยการต่อสู้แบบเล็งเป้าไปยังทุนนิยมเป็นการต่อสู้ที่ไม่มี

วันสิ้นสุด ยุทธศาสตร์และแนวทางมีการเคลื่อนเปลี่ยนไปตามกาลเวลา สะท้อนถึงชีวิตที่พร้อมเคลื่อนเปลี่ยนไปตามกาลเวลาแห่งการต่อสู้ที่ไม่สิ้นสุด

กรรมาชีพแนวนี้เป็นกรรมาชีพที่บทความวิจัยฉบับนี้ให้ความสนใจแน่นอนว่ากรรมาชีพอิสที่เรียมีความขัดแย้งทางความคิดกับกรรมาชีพผู้มีจิตสืบทอดศรัทธาต่อทุนนิยม หรือที่เรียกได้ว่ากรรมาชีพวิปลาส (Delusional Proletariat) ผู้วกกลับเข้าไปในแฟนตาซีแห่งทุนนิยม โดยมองอย่างยึดติดว่าโลกทุนนิยมคือโลกที่บันดาลความพึงพอใจสูงสุด กรรมาชีพแนวนี้ยอมรับชะตากรรมในโลกทุนนิยมต่อไปโดยไม่คิดเปลี่ยนแปลงโลก กรรมาชีพจิตวิปลาสมองว่าตนเองสามารถสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อปรองดองกับนายทุน กรรมาชีพแนวนี้รับอิทธิพลนักคิดสำคัญอย่าง เยอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas) จนเกิดความเชื่อว่ากรรมาชีพสามารถสร้างประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือร่วมกัน (Deliberative Democracy) กับนายทุนเพื่อการแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่อง เช่น ชั่วโมงการทำงาน ค่าแรง ความปลอดภัยในการทำงาน วันหยุดพักผ่อน วันลาคลอด เป็นต้น โดยไม่จำเป็นต้องโค่นล้มทุนนิยม และแน่นอนว่ากรรมาชีพอิสที่เรียและกรรมาชีพวิปลาสขัดแย้งทางความคิดกับกรรมาชีพจิตเบี่ยงเบน (Pervert Proletariat) หมายถึงกรรมาชีพผู้สร้างกิจกรรมทางการเมืองแบบหันเหออกจากการปลดปล่อยจากทุนนิยม กรรมาชีพแนวนี้คือกรรมาชีพที่รับอิทธิพลจากการเมืองหลังสมัยใหม่ การเมืองที่สร้างกิจกรรมทางการเมืองหลากหลาย แต่กลับเป็นกิจกรรมที่ไม่ตอบโจทย์การปลดปล่อยจากทุนนิยมเท่าที่ควร

การเมืองแนวนี้รับอิทธิพลความคิดประชาธิปไตยเข้มข้น (Radical Democracy) ของนักคิดสำคัญ ผู้ศรัทธาในเมืองหลากหลาย เช่น พูโกต์

อันโตนิโอ กรัมสซี (Antonio Gramsci) และฌาคส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida) แต่ที่ขาดไม่ได้ในกระแสนี้ ก็คือ เออร์เนสโต ลาคลาว (Ernesto Laclau) และ ชองตาล มูฟฟ์ (Chantal Mouffe) สองนักคิดผู้ศรัทธาในตำแหน่งการต่อสู้ทางการเมืองแบบหลากหลาย จนกระทั่งสังคมแสวงหาฉันทามติไม่ได้ สังคมเต็มไปด้วยกิจกรรมและกายกรรมอันปั่นป่วนของมนุษย์ผู้ขาดการปรึกษาหารือร่วมกัน ด้วยพลังของลาคลาวและมูฟฟ์ ข้อเรียกร้องเชิงพหุภาคีด้วยความเท่าเทียมกันในทางสังคมและการเมืองในทุกมิติเช่นนี้ จบลงที่ความคิดแบบการเมืองเชิงอัตลักษณ์ (Identity Politics) รวมถึงการเมืองของสตรีนิยมคลื่นต่างๆ ตลอดจนการเมืองแบบตื่นรู้ตาสว่าง (Wokeism) และการเมืองเชิงวัฒนธรรม (Cultural Politics) หมายถึงการเมืองที่ขับเคลื่อนข้อเรียกร้องผ่านผลผลิตทางวัฒนธรรมต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ วรรณกรรม เป็นต้น ดังที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมองว่าการต่อสู้กับทุนนิยมเป็นแค่หนึ่งในกิจกรรมทางการเมืองอันเข้มข้นเท่านั้น ความคิดเช่นนี้เองของกรรมาชีพจิตเบี่ยงเบนส่งผลให้การต่อสู้กับทุนนิยมเกิดความคลาดเคลื่อน ผิดฝาผิดตัวต่อการปลดปล่อยจากทุนนิยม หรือบ่อยครั้งก็เป็นการเบนเข็มออกจากเป้าหมายปลายทางในการปลดปล่อยจากทุนนิยม

ใจความที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นสะท้อนนิยามใหม่เกี่ยวกับกรรมาชีพของผู้วิจัยที่มีอิทธิพลของมาร์กซ์ ลากองและเดอเลซ หล่อหลอมเข้าด้วยกัน โดยเห็นได้ว่าผู้วิจัยเล็งถอยห่างจากนิยามดั้งเดิมเกี่ยวกับกรรมาชีพที่กล่าวถึงกรรมาชีพว่าเป็นแรงงานผู้ปราศจากปัจจัยการผลิต ผู้ต้องนำเอาแรงงานของตนเองไปขายในระบบการผลิตแบบทุนนิยมเพื่อแลกมากับค่าแรงในระดับพอประทังชีวิต พร้อมกันนั้นก็ยังเป็นการตอบคำถามทั้ง 3 คำถามที่ตั้งไว้ข้างต้น

คำถามข้อที่หนึ่ง ถามว่าเหตุใดกรรมมาชีพยังคงผลิตซ้ำโลกทุนนิยมอยู่ตลอด ราวกับไม่มีเรื่องเลวร้ายใดๆ เกิดขึ้น คำตอบคือเป็นผลมาจากแฟนตาซีทุนนิยมที่บันทาลความพึงพอใจอันเป็นที่สุด ข้อแลกเปลี่ยนนี้เรื่องของทุนนิยมสามารถถกถ่วงความเลวร้ายต่างๆ หรือในบางครั้งก็ส่งผลให้กรรมมาชีพสามารถอดทน ยอมรับได้กับหายนะต่างๆ ที่ทุนนิยมก่อขึ้นได้ในที่สุด

คำถามที่สอง ถามว่าเหตุใดกรรมมาชีพจึงเลิกผลิตซ้ำโลกทุนนิยมในเวลาต่อมา และร่วมหันมาสร้างการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากโลกทุนนิยม คำตอบคืออาจจะไม่ได้เป็นผลมาจากอุดมการณ์อันสูงส่งใดๆ แต่เกิดจากความเจ็บปวดรวดร้าวที่อดทนมาโดยตลอดอย่างแสนสาหัส ประกอบกับทุนนิยมมิได้ส่งผลให้ชีวิตของพวกเขาพัฒนาขึ้นตามที่ควรจะเป็น จนกระทั่งกรรมมาชีพทะลวงฝ่าแฟนตาซีทุนนิยมได้สำเร็จ กลายเป็นกรรมมาชีพฮิสทีเรียที่เกิดความขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองต่อกรรมมาชีพวิปลาสและกรรมมาชีพเบี่ยงเบน ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น จนสะท้อนถึงโครงสร้างความขัดแย้งภายในหมู่ชนชั้นกรรมมาชีพ ซึ่งแตกต่างกับโครงสร้างความขัดแย้งดั้งเดิมระหว่างชนชั้นนายทุนและชนชั้นกรรมมาชีพ

คำถามที่สาม ถามว่าคุณลักษณะของการเมืองของกรรมมาชีพเพื่อปลดปล่อยจากโลกทุนนิยมที่แตกต่างจากอดีตควรมีลักษณะอย่างไร หรือมีชีวิตเป็นแบบใด คำตอบคือกรรมมาชีพฮิสทีเรียเป็นกรรมมาชีพในแบบที่ไม่ปรารถนาต่อพรรคการเมืองที่อาจสร้างความผิดหวังต่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมและความเป็นทาส หากแต่เป็นแบบพลังชีวิตในการพเนจรร่วมกันและเป็นเครื่องจักร

สงครามร่วมกันในหมู่กรรมมาชีพเพื่อปลดปล่อยจากทุนนิยม อันสะท้อนชีวิตทาง การเมืองอันเข้มข้นและเท่ากับเป็นการดำรงอยู่ที่ไม่มีความสิ้นสุด

อภิปรายผล 2: ความแตกต่างจากมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์

ผู้วิจัยสังเกตว่าทฤษฎีว่าด้วยวาทกรรมกรรมมาชีพตามข้อเสนอของ ผู้วิจัย ทฤษฎีที่เป็นบูรณาการเชิงทฤษฎีการเมือง จิตวิเคราะห์ และหลัง โครงสร้างนิยม มีความแตกต่างอยู่บ้างจากข้อเสนอของมาร์กซิสม์แบบดั้งเดิม และนีโอมาร์กซิสม์ โดยสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นทั้งหมด 3 ประเด็นเพื่อ อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ความแตกต่างว่าด้วยแนวทางการวิพากษ์ทุนนิยม กล่าวคือวาทกรรมกรรมมาชีพตามข้อเสนอของผู้วิจัยก่อปรเข้ากับข้อพิจารณาใน ประการที่หนึ่งว่าด้วยนิยามใหม่เกี่ยวกับกรรมมาชีพ ตามที่กล่าวแล้วในส่วนที่แล้ว เห็นได้ชัดว่าเป็นการประยุกต์ใช้จิตวิเคราะห์ของลากรองในการวิพากษ์ทุนนิยม พร้อมกับเสนอมุมมองเกี่ยวกับกรรมมาชีพและการเมืองของกรรมมาชีพภายในโลก ทุนนิยมโดยพร้อมเพรียงกัน โดยเริ่มต้นว่าทุนนิยมประกอบด้วยโลกคู่ขนาน กล่าวอีกครั้งคือโลกที่หนึ่งหมายถึงโลกที่เป็นเนื้อแท้ของทุนนิยม โลกที่สร้างม หันตภัยขึ้นบนโลก เช่น สงคราม ภัยพิบัติ การกดขี่ขูดรีดกรรมมาชีพในฐานะ มนุษย์ รวมถึงสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สัตว์ เป็นต้น ส่วนโลกที่สองหมายถึง โลกที่ทุนนิยมดำเนินการด้วยการเคลื่อนแปนตาซี ภาษาและภาพลักษณ์ที่ ดำเนินการโดยแปนตาซีทุนนิยมส่งผลให้กรรมมาชีพเกิดจิตรับรู้คลาดเคลื่อนออก จากโลกที่เป็นเนื้อแท้ของทุนนิยมว่าทุนนิยมคือโลกแห่งการบันดาลความพอใจ สูงสุด เพื่อให้กรรมมาชีพยอมรับข้อเสนอต่างๆ ที่หยิบยื่นให้โดยทุนนิยม เช่น

คุณค่าแห่งชีวิต การทำงานเพื่อสังคม เงิน เป็นต้น ส่งผลให้กรรมาชีพสามารถอดทนอดกลั้นต่อความเลวร้ายภายในโลกทุนนิยมต่อไปได้โดยไม่ก่อปฏิวัติต่อทุนนิยม ณ ตรงนี้ ย่อมส่งผลต่ออ็ิก์หรือการรับรู้ที่คลาดเคลื่อนของกรรมาชีพภายใต้ทุนนิยม และส่งผลให้การเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมไม่อาจกลายเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญแห่งประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาพบว่า การเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมหมายถึง ชัยเจตทางการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยม ชัยเจตทางการเมืองในรูปร่างนี้เกิดขึ้นผ่านการทะลวงฝ่าแฟนตาซีทุนนิยมพร้อมทั้งปฏิเสธการทำงานของอ็ิก์ในฐานะจิตสำนึกที่ผิดพลาด การทะลวงแฟนตาซีทุนนิยมสะท้อนถึงการไม่ยอมจำนนของกรรมาชีพต่อทุนนิยม กรรมาชีพเลิกผลิตซ้ำทุนนิยมตามติดด้วยเป็นปรปักษ์กับทุนนิยม กรรมาชีพลักษณะนี้เป็นกรรมาชีพตามข้อเสนอของมาร์กซ์อย่างปราศจากข้อเคลือบแคลง

แนวทางการวิพากษ์ทุนนิยมและทำความเข้าใจกรรมาชีพตามความที่กล่าวข้างต้นของผู้วิจัยแตกต่างกับมาร์กซ์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซ์นิยม เนื่องด้วยการวิพากษ์ทุนนิยมของกระแสมาร์กซ์นิสต์ทั้งสองกระแสมองชัดเจนว่าไม่ได้ปรับใช้จิตวิเคราะห์ของลาคองในการวิพากษ์ทุนนิยม แนวทางการวิพากษ์ทุนนิยมของทั้งสองกระแสมาร์กซ์นิสต์จึงไม่เคยทำการจำแนกโลกคู่ขนานของทุนนิยมตามความที่ผู้วิจัยเสนอแล้วในข้างต้น ส่วนเหตุผลเป็นดังนี้ กล่าวคือกระแสมาร์กซ์นิสต์ทั้งสองนิยมวิพากษ์ทุนนิยมผ่านแนวคิด “พื้นฐานและโครงสร้างใหญ่” (Base and Superstructure) (Marx 1990, p.418) แนวคิดที่นิยมวิพากษ์ทุนนิยมโดยเริ่มต้นจากพื้นฐาน ผ่านสมมุติฐานว่าทรัพยากรที่เป็นมนุษย์ เช่น แรงงาน ผู้ประกอบการ เป็นต้น และ ทรัพยากรที่ไม่ได้เป็นมนุษย์ เช่น สัตว์

ต้นไม้ พื้นดิน พื้นน้ำ เทคโนโลยี เป็นต้น คือพื้นฐานสำคัญในการผลิตซ้ำเพื่อรักษาและค้าจุนสัจคม กล่าวคือทรัพยากรทุกรูปแบบจะถูกแปรสภาพให้กลายเป็นปัจจัยการผลิต (Mode of Production) แห่งระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ระบบที่เน้นการแสวงหาผลกำไรเป็นที่ตั้งตามกลไกตลาด เมื่อทรัพยากรชุดแรกถูกใช้หมดก็จะมีชุดใหม่เข้ามาเสริมกำลังเป็นวงจรเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง กลายเป็นวัฏจักรเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปอย่างไร้ข้อติดขัด

ส่วนในแง่ของโครงสร้างใหญ่ หมายถึงวงจรแห่งการใช้ปัจจัยการผลิต ถือเป็นรากฐานหรือรากแก้วสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมทุกประเภทของมนุษย์ กล่าวคือชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนจบชีวิตย่อมสัมพันธ์กับการผลิตปัจจัยการผลิตและวงจรการผลิต ในเมื่อมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่สัมพันธ์กับสถาบันทางสังคม (Social Institutions) มนุษย์ในทุกระยะของชีวิตย่อมต้องพึ่งพาทรัพยากรในการหล่อเลี้ยงชีวิตเพื่อการสะสมรายได้รวมถึงความมั่งคั่ง ยกตัวอย่างเช่น สถาบันครอบครัวสะท้อนถึงแรงงานของพ่อ แม่และลูกในวงจรการผลิตเพื่อสะสมรายได้ สถาบันศาสนาสะท้อนถึงแรงงานของผู้นำจิตวิญญาณในวงจรการผลิตเพื่อสะสมรายได้ สถาบันการเมืองสะท้อนถึงแรงงานของนักการเมืองในการลงทุนลงแรงเพื่อค้าจุนพรรคการเมืองให้อยู่ภายในวงจรการผลิตและเพื่อสะสมรายได้ สถาบันศิลปะสะท้อนถึงแรงงานของศิลปินในการลงทุนลงแรงเพื่อให้ผลงานของตนเองเป็นที่ประจักษ์ในตลาดภายในวงจรการผลิตและเพื่อสะสมรายได้ เป็นต้น จนทุนนิยมเป็นประวัติศาสตร์เดี่ยวและประวัติศาสตร์สุดท้ายของมนุษยชาติโดยยากที่จะจินตนาการถึงทางเลือกอื่น ความคิดลักษณะ

นี้สะท้อนการวิพากษ์ทุนนิยมของมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์ โดยผู้วิจัยจำเป็นต้องกล่าวซ้ำอีกครั้งว่าการวิจารณ์ทุนนิยมเช่นนี้ยังคงเป็นแนวทางสำคัญในเบื้องต้นของผู้ศึกษาทั่วไป เพียงแต่เป็นคนละแนวทางในการวิพากษ์ทุนนิยมของผู้วิจัยที่เสนอขึ้นโดยอาศัยจิตวิเคราะห์ของลากรอง

ประเด็นที่สอง ความแตกต่างว่าด้วยความคิดทางการเมืองของกรรมาชีพ กล่าวคือว่าทฤษฎีกรรมาชีพตามข้อเสนอของผู้วิจัยสะท้อนถึงโลกทุนนิยมที่นำไปสู่โครงสร้างความขัดแย้งในแง่ของความคิดทางการเมืองของกรรมาชีพ โดยโครงสร้างความคิดทางการเมืองของกรรมาชีพที่ขัดแย้งกันประกอบด้วย กรรมาชีพฮิสทีเรีย กรรมาชีพวิปลาส และกรรมาชีพเบี่ยงเบน โดยเริ่มจาก กรรมาชีพฮิสทีเรีย หมายถึงกรรมาชีพในแนวทางของลากรองและมาร์กซ์ที่ปรารถนาต่อการเมืองปลดปล่อยจากทุนนิยม โดยการดำเนินการทางการเมืองอาศัยความพเนจรและการเป็นเครื่องจักรสงครามในลักษณะข้ามเส้นแบ่งตามแนวทางของเดอเลซและไม่คิดพึ่งพาพรรคการเมือง กรรมาชีพวิปลาส หมายถึงกรรมาชีพที่ย้อนกลับเข้าไปในแฟนตาซีแห่งทุนนิยมและพร้อมประนีประนอมกับโลกทุนนิยมโดยไม่คิดเปลี่ยนแปลงโลกทุนนิยม และกรรมาชีพเบี่ยงเบน หมายถึงกรรมาชีพที่สร้างการเมืองปลดปล่อยในทุกเรื่องตั้งแต่ร่างกายซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวจนถึงมิติทางวัฒนธรรมที่ขาดความยุติธรรม และมองว่าการต่อต้านทุนนิยมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของวาระการเมืองเพื่อการปลดปล่อย แต่ในชีวิตจริงการเมืองลักษณะนี้สะท้อนถึงการสร้างกิจกรรมการเมืองในทิศทางที่ผิดแผกแตกต่างจากกรรมาชีพฮิสทีเรียและมีแนวโน้มจะเบี่ยงเบนออกจากการปลดปล่อยจากทุนนิยม

ด้วยผลลัพธ์ของการจำแนกเช่นนี้ ผู้วิจัยมองว่าข้อเสนอของผู้วิจัยมีความแตกต่างกับมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์อยู่บ้าง เนื่องด้วยกระแสชาวมาร์กซิสม์ทั้งสองนิยมวิเคราะห์ความขัดแย้งทางชนชั้น โดยพิจารณาที่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้น เท่ากับขาดข้อพิจารณาถึงความขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองภายในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพเสียเอง แม้ว่าข้อเสนอของมาร์กซ์สะท้อนถึงความแตกต่างภายในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพ แต่ก็เป็นการจำแนกกรรมาชีพผู้สร้างการเมืองปฏิวัติออกจากกรรมาชีพจอมปลอมเท่านั้น (Marx as cited in Barrow 2020, pp.3-4) โดยไม่ได้เป็นเรื่องของการให้ภาพสะท้อนเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองที่ขัดแย้งกันในหมู่กรรมาชีพอย่างชัดเจน แถมยังขาดดุลพินิจถึงการสร้างการปฏิวัติทุนนิยมของกรรมาชีพที่ยังดำเนินการ กลับยังไม่ส่งผลกระทบต่อทุนนิยม ดังเช่นในกรณีของกรรมาชีพเบียงเบน ตามความที่กล่าวแล้ว

ประเด็นที่สาม ความแตกต่างว่าด้วยอุดมการณ์ในฐานะจิตสำนึกทางการเมือง กล่าวคือ วาทกรรมกรรมาชีพตามข้อเสนอของผู้วิจัยมองว่าการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมเกิดจากปมภายในใจ หมายถึงปมภายในใจสะท้อนถึงความเก็บกด ความเจ็บปวด ความขาดพร่อง ความไม่เป็นตัวของตนเอง และการกดทับเอ็นจอยเมนต์ เป็นต้น ที่ฝังแน่นอยู่ในจิตเบื้องลึกของกรรมาชีพและกลายเป็นแรงขับเคลื่อนเพื่อการประกอบสร้างกิจกรรมการเมืองอันเข้มข้น ความจริงแล้ว ปมภายในใจเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ร่างกายของมนุษย์สามารถระดับประคองในระดับที่เหมาะสมหรือเป็นไปในระดับที่พอดี แต่หากปมภายในใจเกินระดับหรือเกินพอดี ปมดังกล่าวย่อมถูกแปรเปลี่ยนมาเป็น

พลังอันรุนแรง ซึ่งหากเป็นในแง่กรรมาชีพและการเมืองย่อมหมายถึงการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมโดยไม่ต้องสงสัย

เนื่องด้วยมิติภาพสะท้อนข้างต้นของผู้วิจัยเป็นมิติของจิตวิเคราะห์ มิติดังกล่าวจึงมีความแตกต่างกับมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์ สองกระแสธารที่นิยมความคิดที่ว่าอุดมการณ์และจิตสำนึกทางชนชั้นคือปัจจัยสำคัญในการก่อจิตสำนึกทางการเมืองของกรรมาชีพ กล่าวอีกแง่หนึ่งคือผู้วิจัยเลือกมองในมุมกลับว่าปัจจัยในการขับเคลื่อนการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมของกรรมาชีพไม่ควรถูกลดทอนว่าเป็นเรื่องของอุดมการณ์และจิตสำนึกทางชนชั้น โดยตัดความละเอียดอ่อนที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของกรรมาชีพ เนื่องด้วยในแง่จิตวิเคราะห์ มองได้ว่าการปลดปล่อยจากทุนนิยมของกรรมาชีพเกิดจากปมภายในใจอันยาวนาน ปมที่สัมพันธ์กับความหลากหลายและความสลับซับซ้อนทางจิต เช่น ความเก็บกด ความโกรธ ความแค้น ความรู้สึกถูกทรยศ ความรู้สึกขาดพร่อง การทวงคืนธรรมชาติภายในตนเองกลับคืนมา และเอ็นจอยเมนต์ เป็นต้น

ด้วยผลลัพธ์แห่งการคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางจิตของกรรมาชีพ เช่นนี้ ส่งผลให้แนวทางการวิเคราะห์ของผู้วิจัยแตกต่างกับมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์ สองกระแสธารที่มีแนวโน้มลดทอนปัจจัยเพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมของกรรมาชีพไปยังประเด็นว่าด้วยจิตสำนึกทางชนชั้นและอุดมการณ์เท่านั้น โดยมุมมองเช่นนี้ขาดความละเอียดอ่อนพอสมควร และนำวิตกเป็นยิ่งว่ามาร์กซิสม์ทั้งสองกระแสธารนี้ดูยึดเยียดความเชื่อชุดหนึ่งขึ้นมา ความเชื่อที่ว่าอุดมการณ์ทำให้คนเป็นคน และอุดมการณ์ทำให้กรรมาชีพทวงคืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กลับมابนฐาน

ความคิดว่าอุดมการณ์ที่คนกลุ่มหนึ่งคิดค้นขึ้นหรือกำกับขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คืออุดมการณ์ที่ผู้อื่นควรถือตามแบบแผนโดยผู้อื่นควรมองว่าเป็นสิ่งล้ำค่าด้วยเช่นกัน (Elster 1986, p.172) ความคิดเช่นนี้เป็นความแข็งทื่อทางความคิด หมายถึงมีแนวโน้มเป็นความใจแคบและเท่ากับเป็นการยึดเยียดทางความคิด อีกทั้งยังเท่ากับเป็นการดูแคลนผู้อื่นทางอ้อมว่าบุคคลใดก็ตามที่ปราศจากอุดมการณ์ย่อมขาดความเป็นคน แน่หนอนว่าความคิดแข็งทื่อเช่นนี้มองข้ามมิติอันสลบซับซ้อนภายในจิตใจของกรรมาชีพแทบทั้งหมด และมีความแตกต่างกับจิตวิเคราะห์ เนื่องด้วยจิตวิเคราะห์ไม่เลือกมองข้ามความสลบซับซ้อนภายในจิตใจของกรรมาชีพซึ่งสะท้อนความเป็นคนและความเป็นมนุษย์แบบอ่อนช้อยชนิดปราศจากความแข็งทื่อ

อภิปรายผล 3: กรรมาชีพและฮิสทีเรีย

ฮิสทีเรียมีความหมายว่าอย่างไร หากเริ่มต้นพิจารณาในความหมายทั่วไปของจิตวิเคราะห์ในกระแสธารอื่นที่ไม่ใช่กระแสธารของลากรอง ฮิสทีเรียหมายถึง โรคทางจิตเวชที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงเชิงอารมณ์และการควบคุมตนเองไม่ได้ของผู้ป่วย อาการที่บ่งบอกถึงฮิสทีเรียคือการแสดงออกอย่างรุนแรงตีโพยตีพายและคลุ้มคลั่ง ในบางรายอาจเกิดอาการจิตหลอน เกิดความกลัวโดยไม่ทราบสาเหตุในลักษณะเฉีปนด้วยอาการหวาดผวา จนไม่อาจอยู่ร่วมกับสังคมและอาจเกิดความยากลำบากอยู่บ้างในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อการต่อสู้ทางการเมือง ดังนั้น นิยามตามใจความเช่นว่ามานี้จึงเป็นนิยามที่ยากจะนำมาปรับใช้ในเชิงการเมืองของกรรมาชีพเพื่อปลดปล่อยจากทุนนิยมในแนวทางของ

มาร์กซ์ และจำเป็นต้องหันฟังนิยามของลากองที่เหมาะสมเพื่อการปรับใช้เข้ากับการเมืองแนวมาร์กซ์มากกว่า

ในนิยามว่าด้วยอิสต์ที่เรียของลากอง นิยามที่แตกต่างจากย่อหน้าที่แล้ว และเป็นนิยามที่ผู้วิจัยยืนยันว่าเหมาะสมต่อการเมืองของกรรมาชีพ ลากองมองอิสต์ที่เรียว่าสะท้อนถึงซับซ้อน หรือห่วงแห่งความคิดของมนุษย์ที่ปฏิเสธความปรารถนาของผู้อื่น ความปรารถนาอันเป็นปัจจัยแห่งการสถาปนาลีโก้ หมายถึงอิสต์ที่เรียตระหนักว่าความปรารถนาของผู้อื่นก็ขัดขวางและขวางกั้นความปรารถนาของอิสต์ที่เรีย เมื่ออิสต์ที่เรียยอมรับความปรารถนาของผู้อื่นในฐานะปัจจัยแห่งการสถาปนาลีโก้ ก็เท่ากับอิสต์ที่เรียไม่สามารถพบความปรารถนาที่แท้จริงของตนเอง ในแง่นี้ ความปรารถนาของผู้อื่นสะท้อนความขาดพร่องต่อความปรารถนาของอิสต์ที่เรีย ส่งผลให้อิสต์ที่เรียจำต้องทบทวนตนเองว่าแท้จริงแล้วตนเองปรารถนาสิ่งใดและแท้จริงแล้วตนเองเป็นใคร อย่างไรก็ตาม เพื่อความเสมอภาค จำเป็นต้องกล่าวอย่างเท่าเทียมกันด้วยความระมัดระวังว่า (1) แม้ว่าจะปฏิเสธความปรารถนาของผู้อื่น แต่อิสต์ที่เรียเองก็อาจไม่ทราบความปรารถนาที่แท้จริงของตนเองเช่นกัน และ (2) ในระดับที่เข้มข้นขึ้นไปอีก ก็คงต้องกล่าวว่าภายหลังจากการแยกตัวออกจากความปรารถนาของผู้อื่น แม้ว่าอิสต์ที่เรียสามารถระบุความปรารถนาที่แท้จริงของตนเองได้ ก็เป็นที่น่าเสียดายเช่นกันว่าความปรารถนาที่อิสต์ที่เรียปรารถนาก็ยังไม่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง หมายถึงความปรารถนาที่ยังไม่มีอยู่จริงในชีวิตจริงสะท้อนถึงความปรารถนาที่ขาดพร่องด้วยในทางกลับกัน ในทฤษฎีของลากอง ความปรารถนาในลักษณะที่กล่าวมานั้นคือสิ่งที่ลากองเรียกว่า “วัตถุตัวเล็ก” (*objet petit a*) (Lacan 1997, p.40)

ในการเชื่อมโยงฮิสทีเรียของลากองเข้ากับมาร์กซ์ ผู้วิจัยเห็นว่าการรมาชีพในครรลองของมาร์กซ์ คือฮิสทีเรีย ในทางจิตวิเคราะห์ กล่าวได้ว่า การรมาชีพคือซับซ้อน ซับซ้อนที่ปฏิเสธไม่สมยอมกับความปรารถนาของทุนนิยมที่เป็นอื่น เนื่องด้วยการยอมรับความปรารถนาของทุนนิยมส่งผลให้ตัวตนของการรมาชีพกลายเป็นความขาดพร่อง การรมาชีพฮิสทีเรียจึงทบทวนตนเอง ว่าแท้จริงแล้วการรมาชีพปรารถนาสิ่งใดและแท้จริงแล้วตนเองเป็นใคร เมื่อทบทวนแล้วพบว่าความปรารถนาที่แท้จริงของตนเองไม่อาจจำนนเข้ากับอีโก้อันผิดพลาดที่ผลิตขึ้นโดยโลกทุนนิยม และในเวลาเดียวกันตัวตนที่แท้จริงของตนเองก็เป็นคนละตัวกับอีโก้ที่โลกทุนนิยมสถาปนาขึ้น ส่งผลให้เกิดการค้นหาตนเองอีกคำรบ แต่เนื่องด้วยความเป็นไปได้ว่าการรมาชีพอาจไม่ทราบความปรารถนาที่แท้จริงของตนเอง มาร์กซ์จึงประหนึ่งเป็นผู้เสนอว่าสิ่งพึงปรารถนาของการรมาชีพคือโลกคอมมิวนิสต์ ข้อเสนอตรงนี้ก็เพื่อเปลี่ยนแปลงตัวตนของการรมาชีพ จากความเข้าใจที่มีต่อตัวตนของตนเองในระดับอีโก้ว่าเป็นเพียงแค่งบฏการผลิตในโลกทุนนิยม ให้กลายเป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือเป็นซับซ้อนทางการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยม อื่น ในแง่นี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องเตือนหรือให้ข้อพึงตระหนักสักนิดว่าจริงๆ แล้ว มาร์กซ์ก็อาจจะทำหน้าที่เป็นความปรารถนาที่เป็นอื่นของการรมาชีพได้เช่นกัน

ในการเชื่อมโยงฮิสทีเรียของลากองเข้ากับมาร์กซ์และเชื่อมโยงกับเดอเลซ กล่าวได้ว่าโลกคอมมิวนิสต์ตามแนวทางหรือครรลองที่แท้จริงของมาร์กซ์ที่เสนอต่อการรมาชีพฮิสทีเรีย ถือเป็นสิ่งพึงปรารถนาที่ยังไม่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง สำหรับการรมาชีพฮิสทีเรีย สิ่งที่สำคัญในเบื้องต้นอาจไม่ได้อยู่ที่ชัยชนะ ในแง่นี้ ความหมายคือไม่ได้ขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงสังคมโดยฉับพลัน

หากแต่อยู่ที่การที่กรรมาชีพเหล่านั้นประหนึ่งสลายเส้นแบ่งจากพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ เข้ามาหลอมรวมเป็นพลังเดียวกัน จนกลายเป็นเครื่องจักรสงครามของ คนพเนจรเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยม โดยการสลายเส้นแบ่งพื้นที่ของคน พเนจรเพื่อการเป็นเครื่องจักรสงครามเพื่อการเมืองการปลดปล่อยจากทุนนิยม สะท้อนข้อเสนอของเดอเลิซ ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น ส่วนชัยชนะเหนือโลกทุน นิยมเป็นเรื่องของอนาคต หมายถึงเป็นเพียงความปรารถนาที่ยังขาดความเป็น รูปธรรมประวัติศาสตร์

อภิปรายผล 4: กรรมาชีพและความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์

ความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์มีความหมายว่าอย่างไร หากเริ่มต้น พิจารณาในกระแสธารของมาร์กซิสม์ดั้งเดิม กล่าวได้ว่ามาร์กซิสม์ดั้งเดิมอธิบาย ความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ผ่านทฤษฎีมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ โดยให้ ข้อพิจารณาว่ากรรมาชีพเกิดความแปลกแยกในธรรมชาติของตนเอง ในแง่ที่ว่า ชีวิตของกรรมาชีพขาดเสรีภาพและเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ ความไม่เพียงพออัน เกิดจากการอุทิศชีวิตเพื่อการทำงานในโลกทุนนิยม กอปรกับเนื่องด้วยว่าในทาง เศรษฐศาสตร์แล้ว กรรมาชีพคือปัจจัยการผลิตในรูปของมนุษย์ ผู้เปี่ยมด้วย ทักษะและประสบการณ์การทำงาน ในวันวานที่เครื่องจักรและเทคโนโลยี ทั้งหลายยังไม่อาจทดแทนแรงงานมนุษย์ได้ถนัดนัก ส่งผลให้ผลผลิตทั้งหลายที่ กรรมาชีพผลิตขึ้นเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “มูลค่าส่วนเกิน” (Surplus Value) หมายถึงผลผลิตที่กรรมาชีพผลิตออกมาด้วยกำลังแรงงานของตนเองขาดดุลย ภาพที่ลงตัวกับค่าแรงและชั่วโมงการทำงาน จนเกิดเป็นความไม่ยุติธรรมภายใน ระบบการผลิต จนกล่าวต่อเนื่องได้ว่าปรากฏการณ์มูลค่าส่วนเกินคือ

ปรากฏการณ์ของการเอาเปรียบกรรมาชีพโดยนายทุน หรือที่เป็นรู้จักกันในนามของการกดขี่ขูดรีด (Marx 1992, p.113)

แม้ว่าภายในระบบการผลิตของทุนนิยม การกดขี่ขูดรีดดำเนินอย่างต่อเนื่อง แต่กรรมาชีพก็ยังจำใจผลิตซ้ำการกดขี่ขูดรีดต่อไป เนื่องด้วยชีวิตไร้ทางเลือกอื่นๆ ดังนั้น กล่าวได้ว่าในแนวทางของมาร์กซิสม์ดั้งเดิม การใช้คำว่า การกดขี่ขูดรีด มีความหมายถึงการเกิดขึ้นของมูลค่าส่วนเกินภายใต้วิธีการผลิตวิธีที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ตามที่กล่าวแล้ว ส่วนความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของกรรมาชีพหมายถึงการที่กรรมาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมผลิตซ้ำวงจรมูลค่าส่วนเกินโดยระลึกตัวในทุกวันของการใช้ชีวิตในการทำงานอย่างหนัก เพื่อแลกมากับเงินที่นับวันมูลค่าของเงินยิ่งน้อยลงเพราะหนี้สินรุมเร้าก่อปรกับปัญหาเงินเฟ้อ จนขาดความเป็นมนุษย์ ในแง่ที่ว่าขาดเสรีภาพและขาดเวลาพักผ่อนที่เพียงพอให้กับตนเอง จนสรุปได้ว่าความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของกรรมาชีพในแนวทางแบบมาร์กซิสม์ดั้งเดิม หมายถึงกรรมาชีพและการยอมจำนนต่อการผลิตซ้ำโลกทุนนิยมด้วยการตกเป็นมูลค่าส่วนเกิน ตลอดจนการตกอยู่ในวงจรของการถูกพรากซึ่งความเป็นมนุษย์โดยโลกทุนนิยม แน่หนอนว่าไม่ได้หมายถึงการที่กรรมาชีพทำงานไม่ตรงสาขาวิชา ไม่ได้หมายถึงกรรมาชีพทำงานไม่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง และไม่ได้หมายถึงกรรมาชีพทำงานไม่สอดคล้องกับศักยภาพดั้งเดิมของตนเอง

การทำความเข้าใจความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของกรรมาชีพจำเป็นต้องเข้าใจควบคู่กับมิติการกดขี่ขูดรีด โดยในทัศนะของมาร์กซิสม์ดั้งเดิม กล่าวได้ว่าการกดขี่ขูดรีดไม่ได้หมายถึงการที่นายทุนขายสินค้าราคาแพงเพื่อ

อัตรากำลังของตนเอง ไม่ได้หมายถึงนายทุนขึ้นราคาสินค้าเกินจริงเพื่อเอาเปรียบผู้บริโภค เป็นต้น เนื่องด้วยสิ่งเหล่านั้นเป็นไปตามกลไกราคาในระบบตลาด หมายถึงสถานที่เพื่อพบปะต่อรองกันในเชิงราคาของสินค้าระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย และการกดขี่ขูดรีดในทัศนะของมาร์กซิสม์ดั้งเดิมมีความหมายน้อยถึงน้อยมากถึงความละโมภและตัณหาของนายทุน เนื่องด้วยการวิพากษ์ทุนนิยมของมาร์กซ์ไม่ได้มุ่งฉายบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของนายทุน หากแต่มุ่งวิเคราะห์ยังข้อพิพาทและปมปัญหาภายในระบบการผลิต โดยมุ่งฉายภาพความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างตลอดจนการเกิดขึ้นของมูลค่าส่วนเกิน แม้ว่ามูลค่าส่วนเกินสะท้อนถึงความขัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ความขัดแย้งที่สะท้อนถึงความไม่ยุติธรรมเป็นภาพแห่งภววิสัย แต่ลูกจ้างหรือกรรมมาชีพในเชิงของอัตวิสัยก็นำเอาแรงงานของตนเองเข้าไปผลิตซ้ำวงจรความไม่ยุติธรรมนี้ต่อไปราวกับไม่มีทางเลือกในชีวิตอื่น ๆ จนกล่าวได้ว่าความไม่ยุติธรรมที่กรรมมาชีพพอใจผลิตซ้ำขึ้น โดยรู้ตัว ณ ตรงนี้ คือความหมายของความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของกรรมมาชีพในแนวทางของมาร์กซิสม์ดั้งเดิม ตามความที่กล่าวแล้วข้างต้น มุมมองเช่นนี้จึงราวกับเป็นมุมมองของพวกเขาชอบทำร้ายตนเองหรือมาโซคิสม์ (Masochism) เนื่องด้วยมองว่ากรรมมาชีพเข้าร่วมวงจรแห่งการเผชิญกับความไม่ยุติธรรมนี้ในทุกวันของการทำงานที่ก่อโดยระบบการผลิตของทุนนิยม และจากตรงนี้ ข้อเสนอในลำดับถัดไปของมาร์กซิสม์ดั้งเดิมก็คือเสนอให้กรรมมาชีพทำลายและเอาชนะความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของตนเองด้วยการโค่นโลกทุนนิยม ด้วยจิตมุ่งหวังว่าโลกคอมมิวนิสต์ย่อมไม่ก่อความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของกรรมมาชีพเหมือนดังโลกทุนนิยม

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอเพื่อเสริมมาร์กซิสต์ดั้งเดิมว่า ความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของกรรมาชีพตามใจความที่มาร์กซิสต์ดั้งเดิมวิเคราะห์ยังไม่เพียงพอ เนื่องด้วยเป็นมุมมองที่ขาดการวิเคราะห์แบบจิตวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงเสริมมุมมองโดยอาศัยทัศนะของจิตวิเคราะห์แบบลากองถึงสิ่งที่มาร์กซิสต์ดั้งเดิมมองข้าม ด้วยประการ 2 ประการเพื่อการเสริมมุมมองดังต่อไปนี้

ประการแรก ในแง่ของการทำงานของแฟนตาซีทุนนิยมที่บรรเทาการถูกกดขี่ชู้ตริตผ่านมูลค่าส่วนเกิน กล่าวคือการทำงานของแฟนตาซีทุนนิยมส่งผลต่อความรู้สึกเคลิบเคลิ้มอึดอ้อมใจให้กับกรรมาชีพ ความรู้สึกที่ว่าโลกทุนนิยมคือโลกแห่งความพึงพอใจอันเป็นที่สุด แฟนตาซีทุนนิยมทำงานใน 3 ระดับ 3 คุณค่า (1) ในเชิงคุณค่าแห่งความเป็นปัจเจกในแง่ที่ว่าการทำงานทำคือคุณค่าแห่งชีวิต (2) ในเชิงคุณค่าแห่งสังคม ในแง่ที่ว่าการทำงานในโลกทุนนิยมคือการทำงานเพื่อผู้อื่น เพื่อองค์กร ฯลฯ (3) ในเชิงคุณค่าแห่งรัฐ ในแง่ที่ว่าการทำงานในโลกทุนนิยมคือการทำงานหรือเป็นแรงงานเพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแก่รัฐ เท่ากับเป็นการทดแทนบุญคุณแผ่นดินผ่านฐานคิดแบบชาตินิยม เป็นต้น

เนื่องด้วยมาร์กซิสต์ดั้งเดิมขาดจิตวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบในคำอธิบาย ส่งผลให้มาร์กซิสต์ดั้งเดิมอธิบายถึงการยอมจำนนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ของกรรมาชีพต่อความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของตนเอง แนนอนว่าภาพของการยอมจำนนด้วยการเป็นมูลค่าส่วนเกินย่อมเป็นภาพที่ไม่ชวนสບอารมณ์ต่อกรรมาชีพ แต่จิตวิเคราะห์ของลากองกลับมีมุมมองเสริมจากมาร์กซิสต์ดั้งเดิมว่าแฟนตาซีทุนนิยมทั้ง 3 ระดับ 3 คุณค่า คือปัจจัยทางการเมือง

ที่สามารถช่วยบรรเทาภาพของความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของ
กรรมชาติพลงไม่มากนักน้อย และแฟนตาซีทุนนิยมส่งผลต่อการผลิตซ้ำความแปลก
แยกเหล่านั้นต่อไปได้ง่ายขึ้น โดยแฟนตาซีทุนนิยมเชิญชวนให้กรรมชาติพ
เคลิบเคลิ้มและอิมเมมไปกับแฟนตาซีที่ทุนนิยมสวมใส่ไว้ให้นัยน์ตาทั้งในแง่
ความเป็นปัจเจก สังคมและรัฐ ตามที่กล่าวแล้ว และที่สุดแล้วแฟนตาซีทุนนิยม
ทั้ง 3 ระดับ 3 คุณค่าตามที่กล่าวมา ส่งผลให้กรรมชาติพมองข้ามหรือแทบไม่รู้สึกร
ถึงการที่ตนเองตกต้องเป็นมูลค่าส่วนเกินภายในโลกทุนนิยม และพร้อมกลับเข้าไป
ไปผลิตซ้ำโลกทุนนิยมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด กรรมชาติพลักษณะนี้จึงเป็นกรรมชาติพ
วิปลาส กรรมชาติพที่พร้อมใจเป็นทาสสมัยใหม่ (Modern Slavery) ภายใต้โลกทุน
นิยมและโลกสมัยใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยคำว่า “อารยะ” (Civilized) อย่างละมุน
ละม่อม ดังที่เดอเลิซคล้อยตาม บารุช สปิโนซา (Baruch Spinoza) เรียก
กรรมชาติพลักษณะนี้ว่า “ภาวะทาสโดยสมัครใจ” (Voluntary Servitude)
(Deleuze and Guattari 2004, p.127) หมายถึงทาสที่แตกต่างกับระบบทาสสมัย
โบราณที่ขาดความละมุนละม่อม เหตุเพราะโลกเก่านั้นเน้นการใช้กำลังบีบบังคับ
ในการค้าทาส ดังนั้น แม้วามูลค่าส่วนเกินที่มีความสัมพันธ์กับความแปลกแยกใน
ธรรมชาติมนุษย์ของกรรมชาติพคือปรากฏการณ์ที่เจ็บปวดแสนสาหัส แต่
ท่ามกลางที่แฟนตาซีทุนนิยมดำเนินการเคลือบโอ้โก้อันบิดเบือน ทว่านาหลงไหล
เหล่านี้ ให้แก่กรรมชาติพ มูลค่าส่วนเกินจึงถูกบรรเทาภาพแห่งการกดขี่ขูดรีดหรือ
ภาพของการเอารัดเอาเปรียบกันอย่างรุนแรงลง เหตุเพราะแฟนตาซีทุนนิยมที่
ดำเนินการทั้ง 3 ระดับ 3 คุณค่า ส่งผลให้กรรมชาติพยอมรับได้และพร้อมผลิตซ้ำ
ความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของตนเองในระบบการผลิตแห่งทุนนิยมสืบ
ต่อไป และยังหมายถึงแฟนตาซีทุนนิยมส่งผลให้ความเป็นมาโซคิสม์ของ

กรรมาชีพผ่องหนักเป็นเบาขึ้นในที่สุด มุมมองเหล่านี้เป็นมุมมองที่มาร์กซิสม์
ดั้งเดิมมองข้าม

ประการที่สอง ข้อเสนอของมาร์กซิสม์ดั้งเดิมที่เชื่อว่ากรรมาชีพต้อง
ทำลายและเอาชนะความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของตนเองเพื่อเปลี่ยน
ผ่านโลกทุนนิยมสู่โลกคอมมิวนิสต์ โลกคอมมิวนิสต์เป็นโลกที่ความแปลกแยกใน
ธรรมชาติมนุษย์สูญสิ้นไป ข้อเสนอนี้เป็นข้อเสนอที่เกิดข้อถกเถียงตามมา
คำถามที่ชวนขบคิดคือมาร์กซิสม์ดั้งเดิมมั่นใจได้อย่างไรว่าโลกคอมมิวนิสต์คือ
โลกที่คนทุกคนรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พวกเขามั่นใจได้อย่างไรว่าโลกคอม
มิวนิสต์เป็นโลกที่ปราศจากคนตกขอบ เป็นต้น เนื่องด้วยคงไม่มีสังคมใดที่ไม่มี
คนรู้สึกแปลกแยก ดังนั้น ในทุกสังคมย่อมมีสมาชิกบางรายหรือไม่มากก็น้อยที่
รู้สึกถึงความไม่เป็นส่วนหนึ่งกับสังคมที่ตนเองสังกัด และทุกสังคมย่อมมีสมาชิก
ที่รู้สึกถึงความขาดพร่องที่สังคมยึดเยียด

ด้วยข้อพิงตระหนักข้างต้น จิตวิเคราะห์ของลากองอธิบายความแปลก
แยกในธรรมชาติมนุษย์โดยใช้คำว่า Aphanisis คำที่ลากองอธิบายโดยจำแนก
เป็น 2 ส่วน (Lacan 2018, p.207) (1) Aphanisis หมายถึง การที่ตัวตนมนุษย์
เป็นส่วนหนึ่งกับความปรารถนาของผู้อื่น หมายถึงภายใต้ร่มเงาของความ
ปรารถนาของผู้อื่น ย่อมส่งผลให้ตัวตนของมนุษย์ที่แท้จริงเป็นตัวตนที่ขาดพร่อง
กล่าวอีกนัยหนึ่งคือภายใต้ร่มเงาของความเป็นอื่น ถึงแม้มนุษย์พยายามค้นหาว่า
ตัวตนที่แท้จริงของตนเอง รวมถึงความปรารถนาของตนเองโดยแก่นแท้คือสิ่งใด
ก็หาได้ยาก จนกระทั่งถึงหาไม่พบ (2) Aphanisis หมายถึงการแยกตัวออกจาก
การเป็นไปตามความปรารถนาของผู้อื่น ย่อมส่งผลให้ที่ว่ามนุษย์พอจะระบุได้

บ้างว่าตนเองคือใครและคิดปรารถนาสิ่งใด เพียงแต่เรื่องที่ปรารถนาเป็นเรื่องที่ขาดพร่องต่อสังคมในชีวิตจริง หมายถึงเป็นสิ่งพึงปรารถนาที่เป็นไปไม่ได้ เช่น โลกคอมมิวนิสต์ตามแนวทางของมาร์กซ์ เป็นต้น นับเป็นสิ่งพึงปรารถนาที่ขาดพร่องต่อสังคมในชีวิตจริง เป็นสิ่งพึงปรารถนาที่ห่างไกลความเป็นไปได้ เพราะไม่มีอยู่จริงในชีวิตจริง ดังนั้น สิ่งใดก็ตามที่พึงปรารถนา แต่สิ่งนั้นยังไม่ได้เป็นจริงในชีวิตจริง สิ่งนั้นย่อมเป็นสิ่งที่แปลกแยกในความคิดของผู้อื่นในสังคมแห่งการใช้ชีวิตจริงและเป็นปัจจัยแห่งการเกิดความรู้สึกแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของผู้ปรารถนาแต่แรกเช่นกัน (Lacan 2018, p.207)

ประเด็นของลากองตามที่กล่าวไปข้างต้นเป็นประเด็นที่มาร์กซิสม์ดั้งเดิมมองข้าม พวกเขายึดติดมุมมองว่าโลกคอมมิวนิสต์นำพึงปรารถนา โลกคอมมิวนิสต์เป็นโลกที่ความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ถูกทำลายลง โดยขาดการพิจารณาว่าแท้จริงแล้วการขบคิดถึงโลกคอมมิวนิสต์ในฐานะสิ่งพึงปรารถนาที่ยังห่างไกลการดำเนินชีวิตจริงของคนส่วนใหญ่ในโลกทุนนิยมแต่แรกนี่เองที่เป็นความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์แต่ต้น เนื่องด้วยเป็นภาพสะท้อนความคิดที่แปลกแยกกับผู้อื่นที่ใช้ชีวิตในทุนนิยมแต่แรก นอกจากนี้ ประเด็นที่มาร์กซิสม์ดั้งเดิมมองข้ามก็คือก่อนก้าวเข้าสู่โลกคอมมิวนิสต์ กลุ่มก้อนแห่งมวลชีวิตของกรรมาชีพฮิสทีเรียที่รวมพลังปลดปล่อยจากทุนนิยมสะท้อนถึงขับเคลื่อนทางการเมือง ขับเคลื่อนทางการเมืองเหล่านี้สร้างกิจกรรมในแง่ของการเดินทางข้ามพื้นที่ของตนเอง เพื่อหลอมรวมเข้าด้วยกันจนกลายเป็นพลัง พลังเหล่านี้คือเครื่องจักรสงครามของเหล่าผู้พเนจร ขับเคลื่อนเหล่านี้คือตัวตนที่แท้จริงของกรรมาชีพที่ปฏิเสธคล้อยตามความปรารถนาของผู้อื่น ขับเคลื่อนเหล่านี้ก็มีใช้ว่าจะไม่รู้สึกแตกต่าง แยกแยก หรือเกิดความรู้สึกไม่เข้าพวก (Non-Belonging)

กับตนเองและผู้อื่น เนื่องด้วยซับซ้อนทางการเมืองลักษณะนี้ไม่เข้าพวก
กรรมมาชีพอิสที่เรียเหล่านี้จึงแปลกแยกจากความปรารถนาของโลกทุนนิยม
แปลกแยกจากกรรมมาชีพวิปลาส และแปลกแยกจากกรรมมาชีพเบียงเบน และ
สุดท้ายแต่ไม่ท้ายสุด แม้ว่าซับซ้อนทางการเมืองตามที่กล่าวมานี้มีความแปลก
แยกกับผู้อื่น แต่ซับซ้อนทางการเมืองลักษณะนี้แปลกแยกเพื่อปลดปล่อยจากทุน
นิยมและเพื่อเลิกผลิตซ้ำความแปลกแยกในทุนนิยมมากกว่าเป็นเพียงแรงงานที่
ผลิตซ้ำความแปลกแยกธรรมชาติมนุษย์ของกรรมมาชีพภายในทุนนิยม จะเห็นได้
ว่าความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์เกิดขึ้นในทุกที่ เพียงแต่แปลกแยกใน
รูปแบบใดเท่านั้น เช่น ด้วยแฟนตาซีทุนนิยมทั้ง 3 ระดับ 3 คุณค่า กรรมมาชีพเต็ม
ใจแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ตนเองเพื่อผลิตซ้ำทุนนิยม เพื่อรู้สึกเข้าพวกกับ
ทุนนิยม หรือ รู้สึกแปลกแยกในลักษณะไม่เข้าพวกอย่างเป็นทางการเพื่อเลิกผลิต
ซ้ำ เพื่อรู้สึกไม่เข้าพวกกับทุนนิยม เพื่อทำลายแฟนตาซีทุนนิยมทั้ง 3 ระดับ 3
คุณค่า และเพื่อการเมืองปลดปล่อยจากทุนนิยม เป็นต้น เนื่องจากประเด็น
เหล่านี้เป็นประเด็นที่จิตวิเคราะห์เสนอและวิพากษ์เพื่อการขบคิดเกี่ยวกับความ
แปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ที่ปรากฏได้ในทุกที่ จึงมีความแตกต่างกับข้อเสนอ
ของมาร์กซิสม์ดั้งเดิมที่เน้นแต่การเอาชนะความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ใน
โลกคอมมิวนิสต์ มุมมองที่มองโลกคอมมิวนิสต์ในแง่ดีเกินไปชนิดขาดความ
ระมัดระวัง

อภิปรายผล 5: กรรมมาชีพและวิภาษวิธีของเอ็นจอยเมนต์

เอ็นจอยเมนต์หมายความว่าอย่างไร หากเริ่มต้นพิจารณาใน
ความหมายทั่วไปในครรลองที่แตกต่างจากจิตวิเคราะห์ของลากอง กล่าวได้ว่า

เอ็นจอยเมนต์หมายถึงอารมณ์ของมนุษย์อันเกี่ยวข้องกับความสุขสนาน ความสำราญใจ ความสะอาดใจ ความบันเทิงเรีงรมณ์ เป็นต้น มุมมองเกี่ยวกับเอ็นจอยเมนต์เช่นนี้เป็นมุมมองที่ไม่ใช่แนวทางของลากอง เนื่องด้วยเป็นมุมมองที่เป็นปกติวิสัย เมื่อนำมาปรับใช้กับความคิดทางการเมืองของกรรมาชีพแนวมาร์กซ์ และความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมของเดอเลซย่อมมีข้อจำกัดพอสมควร

ผู้วิจัยทบทวนเอ็นจอยเมนต์ของลากองเพื่อนำมาขบคิดร่วมกับการเมืองของกรรมาชีพแนวมาร์กซ์และความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมของเดอเลซ ผู้วิจัยพบว่าเอ็นจอยเมนต์ตามข้อเสนอของลากองใช้ภาษาฝรั่งเศสว่า *jouissance* เอ็นจอยเมนต์ของลากองมีความหมายพิเศษ ความหมายพิเศษในที่นี้เป็นเพราะข้อเสนอว่าด้วยเอ็นจอยเมนต์ของลากองแตกต่างกับความสุขสนานและอารมณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสุขสนานของมนุษย์ แตกต่างจนเรียกได้ว่าไม่สามารถหาคำแปลในภาษาไทยได้ถนัด ผู้วิจัยจึงตัดสินใจใช้ทับศัพท์เนื่องด้วยมองว่าเป็นมโนทัศน์เฉพาะของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของลากอง

เอ็นจอยเมนต์ของลากองหมายถึงมนุษย์และการปฏิเสธของมนุษย์ต่อข้อกำหนดและข้อหวงห้ามต่างๆ ตามแบบแผนแห่งบรรทัดฐานสังคม กล่าวคือแรกเริ่มเดิมทีนั้น บรรทัดฐานเปี่ยมด้วยวัตถุประสงค์พื้นฐานในการบริหารจัดการสัญชาติญาณ ความก้าวร้าว และความน่ากลัวทุกประการในตัวมนุษย์ สังคมสมัยใหม่จึงกำหนดบรรทัดฐานของสังคมหรือกติกาขึ้นเพื่ออนุญาตต่อสิ่งที่พึงกระทำได้และสิ่งที่พึงกระทำไม่ได้ ระเบียบแห่งสังคมสมัยใหม่จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อความปรารถนาของมนุษย์

ความปรารถนาของมนุษย์ คือ สิ่งที่ลากองคล้อยตามข้อเสนอของสปีโนซา โดยข้อเสนอที่ลากองคล้อยตามสปีโนซาคือกล่าวหาว่า ความปรารถนา

คือแก่นแห่งความเป็นมนุษย์ (Lacan) เมื่อแก่นแห่งความเป็นมนุษย์เผชิญกับการจัดระเบียบของสมัยใหม่ ณ ตรงนี้ จึงเกิดเป็นความอึดอัดอึดอึดขึ้นในใจของมนุษย์ เนื่องด้วยมาตรฐานสังคมหรือบรรทัดฐานสังคมทั้งหลายวางรากฐานอยู่ที่โครงสร้างหลัก 2 องค์ประกอบ คือ การอนุญาตการกระทำ (Permission) และการหวงห้ามการกระทำ (Prohibition)

โครงสร้างหลักทั้ง 2 องค์ประกอบส่งผลกระทบต่อความปรารถนาของมนุษย์โดยตรง จนกล่าวได้ว่าโครงสร้างหลักทั้ง 2 หล่อหลอมตัวขึ้นกลายเป็นปมอติบัส (Oedipal Complex) ปมแรกเริ่มที่นำไปสู่ข้อหวงห้าม การกีดกัน และการกีดขวางความปรารถนาของมนุษย์ และกล่าวได้ว่าปมอติบัสคือต้นเหตุหรือมูลเหตุแห่งการกำพรากความปรารถนา ส่งผลให้มนุษย์ในสังคมสมัยใหม่ล้วนเผชิญความขาดพร่องเป็นปรากฏการณ์เชิงสากลนิยม หมายถึงในเชิงภาวะวิสัยแล้วความขาดพร่องและการสกัดกั้นความปรารถนาถือเป็นสากลนิยมแห่งชีวิตมนุษย์ในทุกสังคม จนท้ายที่สุดแล้ว ปมอติบัสที่ทำงานผ่านการอนุญาตการกระทำและการหวงห้ามการกระทำก็ทำหน้าที่เป็นหลักการแห่งสภาวะความเป็นจริง (Reality Principle) หมายถึงหลักการเพื่อการดำเนินชีวิตภายใต้ข้อกำหนดและระเบียบแบบแผน พร้อมกันนั้นปมอติบัสก็กำหนดให้ตัวของมันเองเป็นหลักการแห่งความพึงพอใจ (Pleasure Principle) หมายถึงหลักการเพื่อกำหนดขอบเขตความปรารถนา ขอบเขตความปรารถนาจำเป็นต้องเกิดขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำของมนุษย์ที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นในสังคม

ท่ามกลางปมอติบัสในฐานะปัจจัยสกัดกั้นความปรารถนาของมนุษย์ ความขาดพร่องของความปรารถนาของมนุษย์จึงเกิดขึ้น ต่อมาจึงส่งผลต่อการกระทำของมนุษย์ที่อุตริกล้ำคุกคามระเบียบ เอ็นจอยเมนต์ของลากองหมายถึง

ประเด็นนี้เอง ประเด็นที่ว่า ท่ามกลางความขาดพร่องของมนุษย์ มนุษย์จึงอุตริในการฝ่าฝืนระเบียบจนเท่ากับเป็นการทำลายปมอติบัส บัจจยที่กีดขวางความปรารถนา และมีหน้าซำ ยังกล่าวตามติดได้ว่าการทำลายปมอติบัส คือ เอ็นจอยเมนต์ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเอ็นจอยเมนต์สะท้อนถึงการกระทำของมนุษย์ ในฐานะชับเจคที่กล้าฝ่าฝืน ก้าวล่วงและก้าวข้ามหลักแห่งความพึงพอใจที่กำหนดขอบเขตความปรารถนาแก่พวกเขา ดังที่กล่าวแล้ว และจะกล่าวซ้ำอีกครั้งว่าในความหมายโดยพื้นฐานที่สุด เอ็นจอยเมนต์คือการก้าวข้ามหลักการแห่งความพึงพอใจ (Beyond Pleasure Principle) (Lacan 2006a, pp.58-74) หลักการที่ประจักษ์เป็นกระจกส่องสะท้อนถึงมนุษย์และการกระทำของพวกเขาที่ทำหายข้อหวงห้ามต่างๆ ตามแบบแผนแห่งบรรทัดฐานสังคม เนื่องด้วยเป็นการกระทำที่ทำหายหลักการแห่งความพึงพอใจ เอ็นจอยเมนต์จึงเป็นการกระทำที่ก่อควนและรบกวนสายตาผู้อื่น เอ็นจอยเมนต์ของใครก็ตามย่อมแลกมากับการกระทำที่ไม่ชวนน้ามอง ยกตัวอย่างในแง่การเมือง เช่น คอร์รัปชั่น เป็นต้น

เมื่อเอ็นจอยเมนต์เกิดขึ้น แนวโน้มหนึ่งก็ตามมาเช่นกัน แนวโน้มนั้นคือ ผู้กระทำการเอ็นจอยเมนต์รู้สึกขาดพร่องและมีความอยากที่จะก่อการกระทำการเอ็นจอยเมนต์อยู่เรื่อยๆ เอ็นจอยเมนต์จึงสะท้อนถึงการกระทำของมนุษย์ที่สัมฤทธิ์ผลแล้ว แต่ความสัมฤทธิ์ผลนั้นกลับไม่ก่อความพึงพอใจ หากแต่ความสัมฤทธิ์ผลกลับกลายเป็นการก่อความขาดพร่องขึ้นในใจ จนผลักดันและขับดันให้มนุษย์ก่อการกระทำซ้ำๆ เดิมๆ นั้นอีกครั้ง ทำไปเรื่อยๆ ไม่มีวันพอ ความย้อนแย้งหนึ่งที่เกิดขึ้นคือเอ็นจอยเมนต์ไม่ได้หมายถึงมนุษย์ไร้การครอบครองสิ่งพึงปรารถนาหรือปราศจากซึ่งความสัมฤทธิ์ผลในการกระทำของตนเอง หากแต่หมายถึงมนุษย์ได้ครอบครองสิ่งพึงปรารถนานั้นแล้ว แต่กลับรู้สึกขาดพร่อง

ต่อการครอบครองสิ่งพึงปรารถนานั้นๆ เอ็นจอยเมนต์จึงสะท้อนความพอใจกับการกระทำของตนเองในระดับหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันก็สะท้อนความไม่พอใจและความไม่พอดีของมนุษย์ รวมถึงความขาดพร่องทั้งหมดโดยพร้อมเพรียงกัน เอ็นจอยเมนต์จึงมีความเจ็บปวดหมายถึงความขาดพร่องต่างๆ เป็นองค์ประกอบร่วมกับความพอใจเสมอ (Lacan 1992, p.184) จนนำไปสู่แรงขับ (Drive) ที่ก่อการกระทำที่ทำลายอติบัติสักครั้งและทำซ้ำๆ ไปเรื่อยๆ ชนิดปราศจากความพอดี ราวกับพยายามแสวงหาจุดอึดอัดแห่งความพึงพอใจ แต่แล้วก็ยังเป็นจุดที่ไม่เคยแสวงหาได้ เช่น คอร์รัปชันไม่เคยแสวงหาจุดพอดี แต่สังเกตได้ว่าแม้ว่าผู้กระทำการทุจริตสัมฤทธิ์ผลการกระทำแล้ว ก็ยังรู้สึกขาดพร่องในการกระทำของตนเองเสมอๆ จนต้องทำการล่วงละเมิดความสุจริตชนิดซ้ำๆ ไปเรื่อยๆ เป็นต้น ในเมื่อเอ็นจอยเมนต์เกี่ยวข้องกับการสัมฤทธิ์ผลการกระทำที่ขาดความพอดีกลายเป็นความขาดพร่อง จนสร้างแรงขับที่ขับเคลื่อนการกระทำเดิมอยู่เนื่องๆ ส่งผลให้เอ็นจอยเมนต์ในการกระทำเดิมกลายเป็นความล้นเกินในท้ายที่สุด (Lacan 2006a, pp.671-702)

ใจความข้างต้นคือความหมายของเอ็นจอยเมนต์ในแนวทางของลากอง ผู้วิจัยเสนอว่าการปรับใช้เอ็นจอยเมนต์ในแนวทางของลากองเพื่อทำความเข้าใจทุนนิยมและการเมืองเพื่อปลดปล่อยจากทุนนิยมสามารถจำแนกได้เป็น 2 นิพนธ์ โดยทั้ง 2 นิพนธ์นี้ไม่ได้ผสมผสานสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยเหตุนี้จึงขนานนามว่า วิชาวิธีของเอ็นจอยเมนต์ โดยแบ่งออกเป็นเอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่หนึ่ง หมายถึงเอ็นจอยเมนต์ทางการเมืองที่ยังเป็นปรากฏการณ์ ก็ยังสนับสนุนส่งเสริมทุนนิยม และเอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่สอง หมายถึงเอ็นจอยเมนต์ที่ยังเป็นปรากฏการณ์ ก็ยังกัดเซาะและทำลายทุนนิยม ผู้วิจัย

ยืนยันว่าเอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่สองมีความสัมพันธ์กับกรรมาชีพอิสทีเรีย และ สอดคล้องอย่างลงตัวกับการเมืองของกรรมาชีพในแนวทางของมาร์กซ์ ตลอดจนสัมพันธ์ได้อย่างระดับหนึ่งกับปรัชญาหลังโครงสร้างนิยมของเดอเลซ โดยการอธิบายจะเริ่มจากเอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่หนึ่งก่อน

เอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่หนึ่ง หมายถึง การเผชิญกันระหว่างเอ็นจอยเมนต์ของนายทุนและเอ็นจอยเมนต์ของนักเคลื่อนไหวเสรีนิยม การเผชิญกันนี้มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าเอ็นจอยเมนต์เชิงอัตวิสัยและเอ็นจอยเมนต์เชิงภาววิสัย โดยมีรายละเอียดดังนี้ กล่าวคือหากเริ่มต้นโดยกล่าวอย่างยุดิธรรมแล้วเอ็นจอยเมนต์ของนายทุนหมายถึงความรู้สึกขาดพร่องของนายทุน ท่ามกลางที่จริงๆ แล้วนายทุนเองก็สัมฤทธิ์ผลแล้วในการสะสมกำไร สะสมทรัพย์สิน และความมั่งคั่ง แต่ถึงแม้ว่านายทุนสัมฤทธิ์ผลแล้ว ก็ยังเกิดความรู้สึกขาดพร่องและขาดความพอดีภายในหัวใจอย่างต่อเนื่อง ด้วยพื้นฐานความขาดพร่องตามข้อเสนอของลากอง จึงส่งผลให้เกิดเป็นแรงขับในการสะสมกำไรและความมั่งคั่งอย่างต่อเนื่องของนายทุน การสะสมกำไรและความมั่งคั่งของนายทุนจึงไม่ได้เกิดจากปัจจัยความโลภและตัณหาเท่านั้น และไม่ได้เกิดจากความไม่สัมฤทธิ์ผลในการดำเนินธุรกิจที่นำสู่ความมั่งคั่งของตนเอง แต่เกิดจากความรู้สึกขาดพร่องเป็นปัจจัยสืบเนื่อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยปรับใช้เอ็นจอยเมนต์ของลากอง โดยเห็นว่าความกดดัน ความเจ็บปวดและแผลใจที่นายทุนได้รับจากการทำธุรกิจ รวมถึงจากความไม่แน่นอนในโลกทุนนิยม ส่งผลต่อการที่นายทุนจำเป็นต้องนำเอาความพอใจในด้านอื่นๆ มาดัดข่มความทนทุกข์ของตนเอง หมายถึงความเจ็บปวดในโลกทุนนิยมที่นายทุนได้รับส่งผลต่อพฤติกรรมต่างๆ เพื่อปรนเปรอความสุขอย่างไรพอดีของนายทุน ตัวอย่างเช่น การบริโภคสินค้าต่างๆ ในโลก

ทุนนิยมในระดับเกินพอดีอาจจะไม่ใช่ความคลั่งไคล้ในวัตถุนิยม มากกว่าเพื่อ บำบัดและปรนเปรอความสุขท่ามกลางความทุกข์ให้กับตัวของนายตนเอง ราว กับสะกดจิตให้ตนเองมีความสุขขึ้นบ้างท่ามกลางความทุกข์ระทมอย่างแสนสาหัสในโลกธุรกิจ ประเด็นนี้เป็นการปรับใช้ในลักษณะที่พยายามรักษาข้อความ ที่ลากองกล่าวว่าเป็นจอยเมนต์สะท้อนความเจ็บปวดและความพอใจในเวลา เดียวกัน อย่างไรก็ตาม เอ็นจอยเมนต์ลักษณะนี้ก็เป็นเอ็นจอยเมนต์ที่ปราศจาก การต่อต้านและปลดปล่อยจากทุนนิยม

เอ็นจอยเมนต์ของนักเคลื่อนไหวเสรีนิยม หมายถึง นักเคลื่อนไหวทาง การเมืองที่ยิ่งเคลื่อนไหวผ่านข้อเรียกร้องต่างๆ ข้อเรียกร้องเหล่านั้นกลับยังไม่ ส่งผลกระทบใดๆ ต่อโลกทุนนิยม เอ็นจอยเมนต์ของนักเคลื่อนไหวทางการเมือง สะท้อนการเปิดฉากการเมืองในทุกเรื่องหรือทุกมิติ トラบเท่าที่นักเคลื่อนไหว ทั้งหลายมองว่าประเด็นที่หยิบยกมาเคลื่อนไหวคือการต่อสู้กับความอยุติธรรม นักเคลื่อนไหวสายเสรีนิยมเปี่ยมด้วยแรงขับในการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็น การเมือง สังคม วัฒนธรรมในทุกมิติที่ตนเองขาดความสพอารมณ และเป็นข้อ พิณจต่อของผู้วิจัยได้ว่าข้อเรียกร้องต่างๆ ยังเป็นความขาดพร่อง เพราะยังมีได้ ประสบชัยชนะอันใดเท่าที่ควร เนื่องด้วยอำนาจนิยมยังคงสถิตในศูนย์กลาง การเมือง ความขาดพร่องจึงเป็นเงื่อนไขของเอ็นจอยเมนต์ทางการเมืองของนัก เคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต้องดำเนินต่อไปเพื่อได้รับความปรารถนาที่ยังขาด พร่องนั้น ประเด็นนี้เป็นการปรับใช้ในลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงความขาดพร่อง อันเกิดจากโครงสร้างเชิงภววิสัยที่ดำเนินการผ่านปมอติบัส ตามที่กล่าวแล้ว ข้างต้น แน่นนอนว่าเอ็นจอยเมนต์ของนักเคลื่อนไหวเสรีนิยมปราศจากการต่อสู้กับ ทุนนิยมและปราศจากการปลดปล่อยจากทุนนิยมในครรลองของมาร์กซ์

จากข้างต้น ผู้วิจัยเสนอให้พินิจเอ็นจอยเมนต์ในเชิงอัตวิสัย หมายถึง เอ็นจอยเมนต์ของนายทุนที่สัมฤทธิ์ผลการกระทำของตนเองแล้ว แต่ด้วยความ ย้อนแย้งในจิต จึงกลายเป็นการเผชิญกับความขาดพร่อง จนต้องมีแรงขับเพื่อ แสวงหาความพอใจ แต่ทว่าก็ไม่สามารถแสวงหาความพอใจได้ ความขาดพร่อง จึงกลายเป็นแรงขับเพื่อสะสมกำไรต่อเนื่อง จึงเกิดเป็นเอ็นจอยเมนต์เชิงอัตวิสัย ขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยเสนอให้พินิจเอ็นจอยเมนต์ในเชิงภววิสัย หมายถึง เอ็นจอยเมนต์ของนักเคลื่อนไหวเสรีนิยมที่เผชิญกับอำนาจนิยม อำนาจที่วางตน เป็นปมอติติปัส ปมที่ขวางกั้นความปรารถนาของพวกเขา จนพวกเขาต้อง ดำเนินการต่อสู้เพื่อได้รับมาซึ่งความปรารถนาที่ยังขาดพร่องอยู่ และเป็น ที่ชัดเจนว่าเอ็นจอยเมนต์ทั้งในเชิงอัตวิสัยและเอ็นจอยเมนต์เชิงภววิสัยไม่ได้ นำไปสู่การปลดปล่อยจากทุนนิยม

เอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่สอง หมายถึงการปฏิเสธการเผชิญกันทาง ความคิดของเอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่หนึ่ง สอดคล้องกับหลักของวิชาวิธีที่มี หลักคิดว่า ตำแหน่งการคิดที่สัมบูรณ์ย่อมเกิดขึ้นท่ามกลางการปฏิเสธสิ่งที่ ปฏิเสธกันเองอยู่ก่อนแล้ว โดยเอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่สองมุ่งปลดปล่อย กรรมมาชีพจากโลกทุนนิยม ในเมื่อให้ภาพสะท้อนเอ็นจอยเมนต์ที่สอดคล้องกับ การเมืองกรรมมาชีพในแนวทางของมาร์กซ์ จึงเป็นเอ็นจอยเมนต์ที่แตกต่างกับ เอ็นจอยเมนต์ของนายทุนและเอ็นจอยเมนต์ของนักเคลื่อนไหวเสรีนิยม แน่นนอน ว่าเอ็นจอยเมนต์ลักษณะนี้สะท้อนเอ็นจอยเมนต์ของกรรมมาชีพฮิสทีเรียตามความ ที่กล่าวแล้วข้างต้น เอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์นี้สะท้อนชัดเจตทางการเมือง หมายถึง เป็นชัดเจตทางการเมืองที่ทะลุผ่าน และก้าวข้ามแฟนตาซีทุนนิยม

และซับซ้อนทางการเมืองตัวเดียวกันนี้สามารถสร้างความแปลกแยกในธรรมชาติมนุษย์ของตนเอง ในลักษณะที่ไม่ทำตนสอดคล้องกับความปรารถนาของผู้อื่น ความปรารถนาที่บิดาลการรับรู้ตัวตนเองผิดพลาดนามว่าอีโก้ และไม่สอดคล้องกับกรรมาชีพวิปลาสรวมถึงกรรมาชีพเปียงเบน

เอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่สอง จึงเป็นที่แน่แท้ว่าตกเป็นของการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยม แต่เนื่องด้วยเอ็นจอยเมนต์เป็นความขาดพร่องเสมอ กติกาความขาดพร่องในเรื่องนี้ก็ไม่มีความข้อยกเว้นกับความปรารถนาในการปลดปล่อยจากโลกทุนนิยมเช่นกัน กล่าวให้ชัดก็คือการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมเป็นความขาดพร่อง เป็นวัตถุตัวเล็กของลากอง หมายถึงเป็นวัตถุที่พึงปรารถนาที่ปราศจากการมีอยู่จริงในชีวิตจริง หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นวัตถุที่เป็นไปไม่ได้ในชีวิตจริงในเวลาจริง ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น เช่นนั้นแล้ว ก็กล่าวได้ว่าโลกหลังทุนนิยมหรือโลกคอมมิวนิสต์ในขณะนี้จึงมีสถานะเป็นเพียงวัตถุตัวเล็กเท่านั้น ส่วนซับซ้อนทางการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมหรือกรรมาชีพแห่งการเมืองแนวมาร์กซ์ก็คือกลุ่มก้อนแห่งพลังชีวิตที่มีแรงขับต่อความปรารถนาต่อโลกดังกล่าวที่ยังมาไม่ถึงเท่านั้น

เอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่สอง จึงตามติดด้วยลักษณะชีวิตที่ว่าเป็นการหลอมรวมกันของกรรมาชีพที่มาจากหลากหลายสถานที่ หมายถึงในทางปรัชญาของเดอเลิซแล้ว กรรมาชีพสลายเส้นแบ่งทางพื้นที่ที่ตนเองคุ้นเคย เพื่อการพบปะพบเผชิญในการเป็นพลังชีวิตร่วมกัน จากความหลากหลายทางพื้นที่นั้น มวลพลังชีวิตเหล่านั้นก็ปักลงในพื้นที่ใหม่ที่มวลชีวิตเหล่านั้นสามารถร่วมมือกันได้ ประจวบเป็นเครื่องจักรสงครามที่คนพเนจรทั้งหลายมีส่วนร่วมเพื่อปลดปล่อย

จากทฤษฎี โดยสรุป เอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่สองจึงปฏิเสธอย่างมีนัยยะสำคัญต่อเอ็นจอยเมนต์ในนิพนธ์ที่หนึ่ง และ ณ ตรงนี้ นับเป็นการสะท้อนถึงเป้าหมายปลายทางของวิภาษวิธีของเอ็นจอยเมนต์

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาตามใจความที่กล่าวมาทั้งหมดในส่วนที่แล้วสะท้อนว่าวาทกรรมในกระแสรากของลากองหมายถึงกิจกรรมของภาษาที่มุ่งสถาปนาความสัมพันธ์ทางสังคมชุดหนึ่ง หรือเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมชุดหนึ่ง ในแง่นี้ วาทกรรมตามนิยามของผู้วิจัยปราศจากความหมายในแง่มุมเดียวกับฟูโกต์ วาทกรรมในแบบแผนของฟูโกต์มุ่งถ่ายทอดมิติการครอบงำ อำนาจ ความรู้ และความจริง ดังนั้น วาทกรรมกรรมาชีพ หมายถึงกิจกรรมแห่งภาษาที่มุ่งถ่ายทอดโลกทัศน์ความคิดของกรรมาชีพ รวมถึงสะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่กรรมาชีพเผชิญภายใต้โลกและระบบการผลิตของทุนนิยม โดยสะท้อนมุมมองออกมาในแง่ของการดำรงในฐานะเครื่องมือการผลิตพร้อมทั้งตั้งคำถามใหม่ถึงการดำรงอยู่ในรูปแบบใหม่ผ่านการสร้างกิจกรรมทางการเมืองเพื่อการปลดปล่อยจากทุนนิยมและชีวิตที่เปี่ยมด้วยพลังงานของการสลายเส้นแบ่งการลากเส้นแบ่งใหม่ การเป็นคนพเนจรและเครื่องจักรสงคราม ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนี้ได้กล่าวแล้วว่า ด้วยความเป็นบูรณาการร่วมกับจิตวิเคราะห์ วาทกรรมกรรมาชีพมีความแตกต่างบ้างกับมาร์กซิสม์ดั้งเดิมและนีโอมาร์กซิสม์ในเชิงทฤษฎี ดังที่ได้อภิปรายผลแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ตาม วาทกรรมกรรมาชีพยังสามารถพัฒนาปรับปรุงต่อไปได้ในอนาคต โดยผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงทฤษฎีเข้ากับ

กระแสรากความรู้สายมาร์กซิสม์ในกระแสน์ เช่น กลุ่มอโตโนเมีย (Autonomia) กลุ่มนี้คือกลุ่มมาร์กซิสม์จากอิตาลีที่นำโดย อันโตนิโอ เนกรี (Antonio Negri) ผู้วิจัยมองว่าการได้มีโอกาสเข้าสัมพันธ์เชิงวิชาการกับกลุ่มอโตโนเมียน่าจะช่วยขับเคลื่อนการขบคิดวาทกรรมกรรมาชีพของผู้วิจัยขึ้นไปอีกไม่มากนัก

เอกสารอ้างอิง

- นภาพร อติวานิชยพงศ์. (2561). *สหภาพแรงงานไทยที่เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม*. มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). “แรงงานแพลตฟอร์มในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล”. *วารสารวิชาการแสงอีสานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*. 18 (1): 1-10.
- ภาสกร ฐีนาง. (2564). “วิกฤตสิทธิแรงงานในเศรษฐกิจยุคดิจิทัล: ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง “ไรเตอร์” กับ แพลตฟอร์มที่รัฐเพิกเฉย”. *CMU Journal of Law and Social Sciences*. 14 (1): 84-113.
- ลัดดา ประสพสมบัติ และ พงนา มณเฑียรรัตน์. (2561). “Pierre Bourdieu: ความคิดว่าด้วยชนชั้นและรสนิยมการบริโภค”. *ศาสตร์พระราชามาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: รวมบทความวิจัย บทความวิชาการ*. หน้า 307-317.
- วิชัย นราไพบูลย์. (2559). *ประวัติศาสตร์ขบวนการแรงงานเยอรมันฉบับย่อ*. มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท และมูลนิธิพิพิธภัณฑ์แรงงานไทย.

- ศรัญญา ปานเจริญและวงอร พัวพันสวัสดิ์. (2564). “ความเสี่ยงของแรงงานในดิจิทัลแพลตฟอร์มเบื้องหลังอาชีพพนักงานส่งอาหาร”. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*. 9 (3): 132-144
- ศรัณย์ จงรักษ์. (2564). “ไรเดอร์ไม่ใช่ลูกจ้าง: ความเป็ยวบิตของระบบกฎหมายไทย”. *CMU Journal of Law and Social Sciences*. 14 (2), 38-58.
- สรวิศ ชัยนาม. (2567). *เพราะเราต่างขาดพร่อง: การเมืองเรื่องเอนจอยเมนต์*. เกศกนก วงษาภักดี แปล. กรุงเทพฯ: B&B Press.
- สรวิศ ชัยนาม. (2565). *อยากรู้แต่ไม่อยากถาม: ทุกสิ่งอย่างเรื่องการเมืองโลกกับ Lacan*. ปฐมพงศ์ กวางทอง แปล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- ฮาเกิน คู. (2552). *แรงงานเกาหลี*. แปลโดย ธัญลักษณ์ เหลืองวิสุทธิ. บัณฑิตจันทรโรจนกิจ บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- Barrow, C. (2020). *The Dangerous Class: The Concept of the Lumpenproletariat*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Deleuze, G. and Felix Guattari. (2004). *Anti-Oedipus: Introduction to Schizoanalysis*. London: Continuum.
- Dyer-Witheford, Nick. (2015). *Cyber-Proletariat: global labour in the digital vortex*. London: Pluto Press.
- Elster, J. (1986). *An Introduction to Karl Marx*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Foucault, M. (2002). *Archaeology of Knowledge*. Translated by A.M. Sheridan Smith. London and New York: Routledge

Lacan, J. (1966). *The Logic of Phantasy*. Unpublished.

<https://esource.dbs.ie/server/api/core/bitstreams/06182285-bff2-4e88-93cc-a5d3dd35eeb7/content>. Accessed: August 13, 2024.

Lacan, J. (1992). *The Seminar of Jacques Lacan Book 2 (1954-1955): The Ego in Freud's Theory and in the Technique of Psychoanalysis*.

Edited by Jacques-Alain Miller. Translated by Sylvana Tomaselli. New York: Norton.

Lacan, J. (1997). *The Seminar of Jacques Lacan Book 3 (1955-1956): The Psychoses*. Translated by Russell Grigg. New York: W.W. Norton & Company.

Lacan, J. (2006a) *Écrits: The First Complete Edition in English*. Translated by Bruce Fink. London and New York: W.W. Norton & Company.

Lacan, J. (2006b). *The Seminar of Jacques Lacan Book 7 (1959-1960): The Ethics of Psychoanalysis*. Edited by Jacques-Alain Miller. London and New York: Routledge.

Lacan, J. (2007). *The Seminar of Jacques Lacan Book 17: The Other Side of Psychoanalysis*. Translated by Russell Grigg. London and New York: W.W. Norton & Company.

Lacan, J. (2018). *The Four Fundamental Concepts of Psycho-Analysis*. Edited by Jacques-Alain Miller. Translated by Alan Sherida. London and New York: Routledge.

- Lacan, J. (2020). *The Seminar of Jacques Lacan Book 5 (1957-1958): Formations of the Unconscious*. Translated by Russel Grigg. Edited by Jacques-Alain Miller. Wiley: Norton Company.
- Marx, K. (1993). *Grundrisse: Foundations of the Critique of Political Economy*. London: Penguin Classics.
- Marx, K. (1992). *Capital: A Critique of Political Economy (Volume 2)*. London: Penguin Classics.
- Marx, K. (1990). *Capital: A Critique of Political Economy (Volume 1)*. London: Penguin Classics.
- McGowan, T. (2016). *Capitalism and Desire: The Psychic Cost of Free Markets*. New York: Columbia University Press.
- McGowan, T. (2013). *Enjoying What We Don't Have: The Political Project of Psychoanalysis*. Nebraska: University of Nebraska.
- Tomšič, S. (2019). *The Labour of Enjoyment: Towards a Critique of Libidinal Economy*. Broschur: August Verlag.
- Tomšič, S. (2015). *The Capitalist Unconscious: Marx and Lacan*. London and New York: Verso.
- Žižek, S. (2022). *Surplus-Enjoyment: A Guide For The Non-Perplexed*. London: Bloomsbury Publishing.
- Žižek, S. (2014). *Absolute Recoil: Towards A New Foundation of Dialectical Materialism*. London and New York: Verso.